

ZÁRADÉK

Az eredeti papír alapú dokumentummal egyező.

Másolatkészítő szervezet neve: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal

A másolat képi vagy tartalmi egyezéséért felelős személy neve: Károly-Kusiák Zsuzsanna (KAROLYZSUZSANN)

Másolatkészítő rendszer: Poszeidon (EKEIDR) Irat és Dokumentumkezelő rendszer 3.745.2.30

Másolatkészítési szabályzat: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal vezetője 21/2021 (VI.1) utasítás

Másolatkészítési rend elérhetősége: www.kormanyhivatal.hu/download/f/4f/d6000/21_2021_VI_1_utasitas.pdf

Másolatkészítés időpontja: 2022.01.18. 12:29:05

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Ügyiratszám: BO/32/00577-1/2022
(Előzmény:BO/32/08923/2021.)

Ügyintéző:Hutkainé Vigh Noémi

Tárgy: Tokaj Város Önkormányzata (Tokaj) által
üzemeltetni tervezett, "Négyévszakos
zártkabinos libegő" (Tokaj, Kopasz-hegy)
létesítésére vonatkozó előzetes vizsgálati
eljárás lezárása

Melléklet: ICOMOS ajánlás

H A T Á R O Z A T

- I. A Tokaj Város Önkormányzata (3910 Tokaj, Rákóczi utca 54., KÜJ: 100167221) által üzemeltetni tervezett négyévszakos zártkabinos libegőre (Tokaj: Kopasz-hegy, KTJ: 102971865) vonatkozó

előzetes vizsgálati eljárást

lezárom,

egyidejűleg

megállapítom,

hogy a tervezett tevékenység Tokaj településrendezési eszközeivel nincs összhangban, ezért

kizáró ok merült fel,

melyet a létesítési engedély kiadására vonatkozó hatósági döntésig meg kell szüntetni.

Továbbá megállapítom, hogy az előzetes vizsgálati dokumentációban foglaltak megvalósításához

környezeti hatásvizsgálat lefolytatása szükséges.

- II. A környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatása iránti kérelmet és a környezeti hatásvizsgálati dokumentációt (környezeti hatástanulmányt) a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rend.) 6. számú mellékletében foglalt tartalmi és tematikai követelményeknek megfelelően kell összeállítani.

A hatásterület meghatározásánál a Rend. 7. számú mellékletében foglaltakat kell figyelembe venni.

A rendelet kötelező tartalmi elemein túl az alábbiak vizsgálata is szükséges:

a) természetvédelmi szempontból

1. A hatástanulmányhoz - lehetőség szerint egy teljes vegetációs perióduson alapuló - részletes élővilágvédelmi felmérést kell csatolni. Ismertetni kell a különböző fajcsoportokra vonatkozó felmérések pontos módszertanát is.
2. Az élővilágvédelmi felmérésnek ki kell terjednie a tervezett zártkabinos libegő közvetlen, és közvetett hatásterületére is.
3. A felmérés során ponttérképeket kell készíteni a védett fajok előfordulásáról, melyet a hatástanulmányhoz csatolni szükséges.
4. A közvetlen és közvetett hatásterület vonatkozásában élőhelytérképet is kell készíteni. (ÁNÉR kódokkal, a terület ismertetésével).
5. A területen előforduló védett/fokozottan védett és/vagy Natura 2000 jelölő madárfajainak részletesebb felmérését is el kell végezni.
Az előzetes vizsgálatban is említett 2 fokozottan védett faj (uhu, fekete gólya) kapcsán részletesen kell vizsgálni a lehetséges hatásokat, és számba kell venni az esetlegesen szóba jövő kárenyhítő/kármérséklő lehetőségeket.
6. Be kell mutatni, hogy a tervezett beruházás a közvetett, és közvetlen hatásterületre várhatóan milyen hatásokat gyakorol.
7. A készítendő élővilágvédelmi felmérés alapján a Natura 2000 hatásbecslési dokumentációt át kell dolgozni.
8. A hatásbecslési dokumentációban az érintett jelölő fajok és/vagy jelölő élőhelytípusok kapcsán az azokat érő hatásokat pontosan be kell mutatni.
9. Nevesíteni és pontosítani kell a hegyen meglévő és esetlegesen a továbbiakban tervezett szabadidős attrakciók/tevékenységek (sí, kerékpár, siklóernyő, stb.) várható jövőbeli alakulását, volumenük esetleges növekedését és azok (térbeli-hatásbeli) spektrumának szélesedését, továbbá azok várható hatását a természeti környezetre.
10. Ismertetni kell a tervezett fejlesztés egyetlen, természetvédelmi szempontból valós előnyét.
11. A táji-tájképi hatások elbírálásának megítélése érdekében a releváns égtájak felől látványterveket kell készíttetni a tervezett libegő pályájáról (oszlopsoráról) és az annak helyet adó, az erdőben kialakított esetleges nyiladékról.
12. Be kell mutatni, hogy milyen módon lehetséges az esetleges negatív hatások csökkentése (védett növények áttelepítése, élőhely-rekonstrukció stb.).
13. Részletesen ismertetni kell, hogy milyen alternatívák merültek/merülhetnek fel a libegő létesítése kapcsán. Be kell mutatni azok előnyeit/hátrányait – különös tekintettel a természeti környezetre gyakorolt hatásai vonatkozásában.
A kiválasztott alternatíva - előzetes vizsgálati dokumentációban bemutatottaktól részletesebb - műszaki paramétereit és kiszolgáló egységeit (pl.: EOVS koordinátákkal kezdőpont, végpont, hossz, nyomvonal érint-e nyiladékot, menetidő, indító és érkező állomás paramétereit, vízellátás, áramellátás stb.) ismertetni kell a lehetséges hatások minél pontosabb lehatárolása érdekében.
14. A beruházással érintett, természetvédelmi oltalom alatt álló (védett és Natura 2000 területek, ökológiai hálózat területei) földrészletek részletes kimutatását el kell készíteni.
15. Ismertetni kell, hogy milyen (műszaki és egyéb) megoldásokkal kívánják a területen fellelhető hulló telelőhely védelmét megoldani.
16. A hatástanulmányban tételesen meg kell válaszolni a jelen határozatom indokoló részében teljes egészében idézett, a nyilvánosság részéről érkezett észrevételben foglaltakat.

b) kulturális örökségvédelmi és világörökség-védelmi szempontból

1. A tervezett beruházás építészeti-műszaki dokumentációja a világörökségi tervtanács bevonásával kerüljön véglegesítésre.
2. A beruházás várható tájképi megjelenésének feltárása és kiértékelése, így a világörökségi érték szempontjából jelentős nézőpontokból való láthatósága, a kultúrtáj összképére való hatásának megállapíthatósága érdekében objektív, térinformatikai módszerek alkalmazásával elvégzett láthatósági vizsgálatot kell készíteni, amely a megvalósítani tervezett beavatkozást a már létező terepi objektumokat is feltüntetve, szemmagasságból felvett, nappali és éjszakai fényviszonyokat egyaránt bemutató, fotorealisztikus látványképek alapján értékeli;
3. Az ICOMOS 2011 évi, a kulturális világörökségi helyszíneken elvégzendő hatástanulmányokra vonatkozó csatolt ajánlását alapul véve világörökségi hatásvizsgálatot kell készíteni.

III. A **Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Szolgálat (Miskolc)** 35500/9450-1/2021. ált. számú szakhatósági állásfoglalásában szakhatósági hozzájárulását előírások nélkül megadta, környezeti hatásvizsgálat lefolytatására nem tett javaslatot.

IV. Környezethasználó a kérelem és mellékletei elektronikus formában történő benyújtásával jelen határozat véglegessé válásától számított 2 éven belül kérheti a beruházásra vonatkozó környezetvédelmi engedélyt, mely határidőt a környezetvédelmi hatóság kérelemre egy ízben legfeljebb egy évvel meghosszabbíthat, ha a határozat meghozatalakor alapul vett tényállásban nem történt lényeges változás.

V. A határozat alapjául szolgáló előzetes vizsgálati dokumentációt a GREEN Side Környezetgazdálkodási Tervező és Tanácsadó Kft. (3525 Miskolc, Nagy Imre u. 11.) készítette GS-383-EV/2021. munkaszámon.

VI. A határozatot egyidejűleg megküldöm az eljárásban részt vett Önkormányzat Jegyzőjének azzal, hogy a megküldéstől számított 10 napon belül gondoskodik a határozat teljes szövegének közterületen, és helyben szokásos egyéb módon való közzétételéről. A közzétételről Hatóságomat a közzétételt követő 5 napon belül tájékoztatni kell.

VII. Az eljárás 250 000,- Ft igazgatási szolgáltatási díj-köteles, mely a Tokaj Város Önkormányzatát (3910 Tokaj, Rákóczi utca 54.) terheli, és helyette a Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nonprofit Kft. (3910 Tokaj, Dózsa Gy. u. 2.) által 2021. november 29-én befizetésre került.

VIII. Döntésem a közléssel véglegessé válik, vele szemben közigazgatási úton további jogorvoslatnak helye nincs. Ellene – jogszabálysértésre hivatkozva – a közléstől számított 30 napon belül a Miskolci Törvényszéknek címzett, de a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatalhoz 3 példányban írásban vagy elektronikus kapcsolattartásra kötelezettek esetén elektronikus úton benyújtott keresettel lehet élni. A keresetlevél benyújtásának a döntés hatályosulására halasztó hatálya nincs, de a bíróság elrendelheti annak részleges vagy teljes halasztó hatályát. Ha egyik fél sem kérte tárgyalás tartását, és azt a bíróság sem tartja szükségesnek, a bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz.

INDOKOLÁS

A Tokaj Város Önkormányzata (3910 Tokaj, Rákóczi utca 54.) képviselőjében eljáró GREEN SIDE Környezetgazdálkodási, Tervező és Tanácsadó Kft. (3525 Miskolc, Nagy Imre u. 11.) 2021. október 20-án EPAPIR-20211020-11940 számon kérelmet nyújtott be a hatósághoz négyévszakos zártkabinos libegő (Tokaj, Kopasz-hegy) létesítésére vonatkozó előzetes vizsgálati eljárás tárgyában.

A beadvány alapján 2021. október 21-én előzetes vizsgálati eljárás indult.

A kérelmezett tevékenység a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 3. számú melléklet 112. b) pontja (*Szabadidő eltöltésére szolgáló állandó szabadterei létesítmények védett természeti területen, Natura 2000 területen, barlang védőövezetén 0,5 ha-tól*) hatálya alá tartozik, így a környezetvédelmi hatóság előzetes vizsgálatban hozott döntésétől függően környezeti hatásvizsgálatra kötelezett.

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 43. § (2) bekezdése alapján BO/32/08923-2/2021. számon, 2021. október 25-én tájékoztattam az ügyfelet a teljes eljárásra történő áttérésről.

Tokaj Város Önkormányzata (3910 Tokaj, Rákóczi utca 54.) helyett a Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nonprofit Kft. (3910 Tokaj, Dózsa Gy. u. 2.) 2021. november 29-én a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 14/2015. (III. 31.) FM rendelet 1. számú melléklet 35. pontja szerinti 250 000,- Ft igazgatási szolgáltatási díjat megfizette.

Az eljárásban felmerült kulturális örökségvédelmi és természetvédelmi szempontok megfelelő elbírálása érdekében az eljárás ügyintézési határidejének meghosszabbítása vált szükségessé, melyről a környezetvédelmi hatóság BO/32/8923-27/2021. számú, 2021. december 3-án kiadmányozott iratban értesítette az érintetteket.

A kérelmező 2021. november 30-án kérelmét önkéntesen kiegészítette, melyre vonatkozóan a kiegészítése tárgyában illetékes szakhatóságot BO/32/08923-30/2021. számon értesíttem 2021. december 8-án kiadmányozott irattal.

Az eljárás során a környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok mellett vizsgáltam a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 28. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében e rendelet 5. melléklet I. táblázat 3., 18. pontjaiban szereplő szakkérdéseket.

A dokumentációban foglaltak alapján a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal az alábbiakat állapította meg:

Környezetvédelmi, természetvédelmi és hulladékgazdálkodási hatáskörben:

A dokumentáció készítői rendelkeznek az előzetes vizsgálati dokumentáció részszerkeletére vonatkozó szakértői jogosultsággal.

A dokumentáció megfelel a Rend. 4. számú mellékletében foglalt tartalmi követelményeknek.

A tervezett tevékenység kapcsán jogszabályi kizáró ok nem merült fel környezet- és természetvédelmi szempontból.

A kérelem alapján a tevékenység az alábbiak szerint foglalható össze:

Tokaj Város Önkormányzata Tokaj közigazgatási területén, a Kopasz-hegyen négyévszakos zártkabinos libegőt kíván létesíteni elsődlegesen turisták kiszolgálására közlekedési célú létesítményként, de a libegőt kerékpárosok, kisállat-tulajdonosok (kutya szájkosárral, macska ketrecben) is használhatják majd, illetve baleseti sérült szállítására is alkalmas. A turistákon kívül a libegő potenciális vendégköre a TV torony technikai karbantartói, kezelői, a sípálya használói, a siklóernyős starthely használói.

Az év teljes egészében történő működtetés tervezett 9:00 - 19:00 óra között minden nap.

A kabinos kötélpálya adatai:

- Ferde hossz: 2 046 m
- Szintkülönbség: 399 m
- Kabinok száma: 20 db
- Szállítás irányonként 550 fő/óra/irány
- Utazási sebesség: legfeljebb 5 méter/sec.
- Utazási idő 7 perc.
- Oszlopok száma: 12 db

A hajtó- vagy alállomás (Tokaj 565/5 hrsz.) a Fesztiválatlan aréna kőfal kerítése, árkádsora és a sziklafal közti területen tervezett. Kiszolgáló létesítmények:

- Mindkét állomáson kezelő épület (elektromos csatlakozás és vezérlés stb. részére).
A hajtóállomásnál (alállomás) minimum 25-30 m² területű, az ellen- vagy hegyállomásnál legalább 10-15 m² területű épület szükséges.
- Egyéb karbantartás céljára szolgáló, mintegy 50 m² üzemépület tervezett az alállomás „toronyépületében” vagy a fesztiválatlan épületeiben vagy a torony előtt a fesztiválatlan promenádja mögött.

Az ellen- vagy hegyállomás a torony mellé tervezett (Tokaj 097 hrsz.), majdnem egy térszinten vele.

Érintett helyrajzi számok (Tokaj)

052, 053/3, 057, 058, 059, 061, 068, 091, 096, 097,
2627, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2646, 2647, 2650, 2654, 2656, 2657, 2660, 2668,
2669, 565/5 hrsz.

A nyomvonal lakóingatlant nem keresztez.

A Rend. 5. számú mellékletében felsorolt szempontok és az előzetes vizsgálati dokumentáció és kiegészítései alapján környezet- és természetvédelmi szempontból jelentős hatások feltételezhetőek az alábbiakban részletezettek szerint.

Földtani közeg védelme szempontjából

A tervezett létesítmény földtani közegre gyakorolt hatása a megfelelő műszaki fegyelem betartása, valamint a dokumentációban leírt intézkedések végrehajtása esetén elhanyagolható.

A tervezett létesítményekben kommunális szennyvíz keletkezik, és amennyiben a rendelkezésre álló tárolási, tisztítási kapacitás nem lesz elegendő, mobil WC-k kihelyezésére kerül sor.

A hegyállomáson (TV-Torony) szennyvízelvezető hálózat jelenleg nincs kiépítve.

Szociális létesítmények (mosdók, elsősegély-hely) a meglévő létesítményben (Fesztivál Katlan) az alállomáson adottak. A keletkező szennyvíz elszállítását és ártalmatlanítását arra engedéllyel rendelkező vállalkozások végzik el.

Technológiai szennyvíz az üzemeltetés során nem keletkezik.

A területen az állomásokról elfolyó csapadékvízzel kell számolni, amely a területen elsikkad.

A felszín alatti vizeket normál körülmények között nem érhetik szennyeződések, azonban havária (pl. munkagépek, szállítójárművek, stb. üzemanyagának, hidraulika olajának elcsöpögése) esetén bekövetkezhet a felszín, a földtani közeg szennyeződése, így közvetetten (beszivárgás útján) adott a lehetőség a felszín alatti vizek esetleges szennyeződésére is.

A kivitelezési szakaszban a felszín alatti vizek, illetve a földtani közeg elszennyezésének megakadályozását biztosítja a felvonulási területen rendelkezésre álló - a felszínre kijutott szennyező anyag terjedését megakadályozó, illetve a felvitásra alkalmas - anyagok megléte.

A környezetterhelés megakadályozása érdekében a szennyező forrás megszüntetése, hibaelhárítás, szennyezőanyag felvitás, a szennyeződött talaj eltávolítás, cseréje érdekében a jelentősebb haváriás szennyezés elkerüléséhez biztosítják a munkaterületen a kárelhárítás általános eszközállományát.

A felszín alatti víz és a földtani közeg szennyeződésének megelőzése érdekében a kivitelezési munkálatok során keletkező hulladékokat megfelelő módon tárolják, gyűjtik, és adják át ártalmatlanító szervezetnek.

A szociális igények kielégítésére mobil WC-k vagy konténerok kerülnek ideiglenesen telepítésre, melyekkel a szennyvizek ártalommentes gyűjtése biztosítható.

Az üzemelés időszakában havária események (gépjármű-meghibásodás, balesetek, a csapadécsatorna, a közmű - szennyvíz csatornarendszer - törése) során a földtani közeg szennyeződhet.

A talaj esetében a kivitelezés szakaszában a szállítási tevékenységből, építésből, illetve az anyagok ideiglenes tárolásából eredő hatások várhatóak. Az ideiglenes területfoglalással járó hatások semlegesek.

A maradandó területfoglalás (mint hatótényező) hatása megszüntető jellegű és az újonnan kialakított építmények által elfoglalt területekre terjed ki.

Az üzemeltetés során a területen, illetve a megközelítési út mentén keletkező hulladékok megfelelő, gondos gyűjtésével, tárolásával, elszállításával a talajszennyezés elkerülhető.

A felszín alatti vizek állapota szempontjából kiemelten és fokozottan érzékeny területen tervezett a létesítmény, ezért a kivitelezés során fokozott körültekintéssel kell eljárni.

A felszíni, felszín alatti víz és a földtani közeg szennyeződésének megelőzése érdekében szükséges a kivitelezési munkálatok során keletkező hulladékok megfelelő tárolása, gyűjtése, ártalmatlanító szervezetnek történő átadása.

A létesítmény megvalósítása és üzemelése a dokumentáció alapján földtani közeg védelmi érdeket nem sért, a tevékenységből jelentős környezeti hatások nem feltételezhetők.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból

A dokumentáció alapján a beruházás egy része NATURA 2000 természetvédelmi területen található, így a légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területeken a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 4. számú mellékletében leírt éves határértékek vannak érvényben.

Transzmissziós számítások alapján a NO₂ legnagyobb hatásterülete építés során 30 méter a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet alapján. A terhelés átlagkoncentrációját figyelembe véve a naptári évre számolt átlagterhelés a határértéket (30 µg/m³) nem közelíti meg.

A munkagépek működése, a tereprendezés és alapozási munkák eredményeznek kis mértékű PM₁₀ többletterhelést ideiglenesen, ennek a mértéke nem haladja meg a határértékeket.

A kipufogógázok hatása a munkaterület környezetében észlelhető, de nem várható egészségügyi határérték túllépés.

A PM_{10} hatásterülete 9 méter.

A tervezési terület környezetében elhelyezkedő legközelebbi lakóépület a libegő nyomvonalától mért 70 méter (Bodrogkeresztúri út). A hatásterület nem érint lakott területeket.

A kivitelezéshez kapcsolódó szállítási tevékenység levegőterhelése ideiglenes. A szállítás közlekedési forgalmából eredő levegőterhelés a vonatkozó határérték alatti. A telepítés során felmerülő maximális gépjármű forgalom 16 db tehergépkocsi elhaladás/nap.

Az anyagszállítás a 37-es vagy 38-as sz. főutak és a 3838. sz. főút felől tervezett, a felső hegyállomás építéséhez szükséges anyag szállítása a 36108-as összekötő utat érinti.

A tevékenységhez már kapcsolódik egy meglévő parkoló, új parkoló kialakítása nem tervezett.

Az üzemeltetés során nem történik légszennyező anyag kibocsátás.

A fentiek alapján levegőtisztaság-védelmi szempontból jelentős környezeti hatással nem kell számolni.

Zajvédelmi szempontból:

A libegő kivitelezésének várható munkafolyamatai: erdő- és bozótirtás, tereprendezés, földmunkák (alapok kiásása, libegő nyomvonalának előkészítése), furatkészítés, betonozás, kültéri létesítmények munkái, szakipari munkák, szállítógépjárművekkel történő anyagszállítás.

A libegő építés három részből áll:

- fakivágás
- beton alapok építése
- kötélpálya-szerelés az előkészített „alépítményre”.

A tervezők számítással mutatták be a libegő létesítéséből származó környezeti zajterhelés várható mértékét.

A létesítési helyek környezetében jelenleg olyan, ipari-szolgáltatási eredetű zajforrás és/vagy tevékenység nem található, amelytől származó zaj a tervezési területre emittálódna és amelynek működése, illetve végzése következtében, annak hatásterülete elérné a vizsgált területet.

A tervezési terület és a legközelebb található védendő létesítmények a Tokaj, Bodrogkeresztúri út védendő épületei közötti legkisebb távolság a tervezett állomáshoz viszonyítva 70 m. A védendő lakókörnyezet településrendezési terv szerinti besorolása Lke – kertvárosias lakóterület.

A vizsgált terület tágabb környezetében található területek övezeti besorolásának ismeretében, zajvédelmi szempontból a vizsgált terület környezetében elhelyezkedő védendő területek zajvédelmi besorolása: „Lakóterület (kertvárosias beépítésű)”.

A beruházással érintett területek zajvédelmi besorolása: „Gazdasági terület”.

A tervezett létesítmény kivitelezési munkálatai várhatóan több hónapot vesznek igénybe, azonban az egyes munkafolyamotok időtartama nem haladja meg az 1 évet.

Falusias, kisvárosias lakóterület vonatkozásában nappal 60 dB az irányadó zajterhelési határérték, éjszakai időszakban kivitelezési munkálatokat nem terveznek.

Az építési munkálatok domináns zajforrásai:

- Univerzális földmunkagép (hangteljesítményszint: 102 dB)
- Rakodógép (hangteljesítményszint: 102 dB)
- Motorfűrész (hangteljesítményszint: 112 dB)
- Tehergépjárművek (hangteljesítményszint: 98 dB)

A kivitelezési munka során a legnagyobb zajterheléssel jár a földmunka (legkedvezőtlenebb állapot) 2 db földmunkagép, 1 db nehéz-tehergépjármű és 2 db motorfűrész együttes jelenlétéből adódó zaj kibocsátás eredő zajteljesítmény szintje: $L_{WA} = 115$ dB

Az első védendő ingatlannál (Tokaj, Bodrogkeresztúri út 565/2 hrsz.) várható zajterhelés mértéke 70 méter távolságban $L_{AM} = 67$ dB.

Az építési munkák során a terhelési pontokban fellépő maximális hangnyomásszintek meghaladják a nappali (60 dB) határértéket, ezért a beruházás megkezdése előtt az építési időszakra a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 13. § (1)

bevezetése alapján, a határértékek betartása alóli felmentés kérelmezése szükséges a környezetvédelmi hatóságtól.

A kivitelezéshez kapcsolódó szállítási tevékenységből származó zaj, mint ideiglenes terhelés határérték alatti. A forgalmak összeadódnak a beton és kavics, aszfalt, illetve a zúzottkő beszállítás vonatkozásában, így legfeljebb 16 t/gk. elhaladás/nap érték várható a legkritikusabb időszakban. Az anyagszállítás a 37-es vagy 38 sz. főutak és a 3838 sz. főút felől biztosítható, illetve a felső, hegyállomás építéséhez szükséges anyag szállítása a 36108-as összekötő utat érinti.

A fakiszállítás, illetve a területre történő építőanyag beszállítás ezen az úton feltételezhető. A kivitelezéshez kapcsolódó forgalomtöbblet átmeneti jellegű, nappali időszakban tervezett, mértéke: (óránként legfeljebb 2 tehergépjármű elhaladás) elhanyagolható.

A szállítás 3 dB-nél kisebb zajterhelés változást okoz a környékbeli útszakaszokon, így a 284/2007 (X. 29.) Korm. rendelet 7 §. (1) pontja alapján hatásterület nem jelölhető ki.

A tervezett létesítmény csak a nappali megítélési időn belül fog üzemelni. A libegő működés érdemi zajkeltése csak az indulási és az érkezési ponton van:

- meghajtó, indító állomás (Fesztiválkatlan): $L_w = 90$ dB (A)
- forduló/fogadó állomás (TV torony): $L_w = 88$ dB (A)

Az oszlopoknál megnő a zajszint, melynek pillanatnyi értéke: $L_w = 54$ dB (A).

A számítási eredmények alapján a létesítmény nem okoz zajvédelmi határérték túllépést. Új parkoló létesítése nem tervezett, a meglévő parkoló szolgálja ki a tervezett beruházáshoz érkezők parkolási igényét.

A 284/2007 (X. 29.) Korm. rendelet alapján környezeti zajforrás hatásterülete azon napszakban, melyben a legnagyobb hatásterület mérhető/számítható (jelen esetben ez a nappali időszakot jelenti) a 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 6. § a) pontjai szerint a létesítmény zajvédelmi szempontú hatásterülete (a környezeti zajforrás hatásterület) határa az a vonal, ahol a zajforrástól származó zajterhelés 10 dB-lel kisebb, mint a zajterhelési határérték, ha a háttérterhelés is legalább 10 dB-lel alacsonyabb, mint a határérték.

A libegő zajvédelmi hatásterülete nappali időszakban 70 méter.

A hatásterületen lévő védendő létesítmény a Tokaj, Bodrogkeresztúri út. Lke – kertvárosias lakóterület 565/2 hrsz.-ú ingatlan.

Zajvédelmi szempontból nem prognosztizálható jelentős hatás.

Természet- és tájvédelmi szempontból

Tokaj Város Önkormányzata a település külterületén található, a település fölött emelkedő Nagy (Kopasz)-hegyre „négyévszakai zártkabinos libegő” kiépítését tervezi, ezért előzetes vizsgálati eljárás lefolytatását kezdeményezte a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztálynál (továbbiakban: Főosztály).

A tervezett létesítés (libegő pálya kialakítása) és tevékenység (libegő létesítése és üzemeltetése) a tokaji Nagy/Kopasz-hegy palástjának felső részén jelentős területen és hosszban érinti a 7/1986. (III. 21.) OKTH rendelkezéssel létesített és a 165/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel fenntartott védettségű Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területét, továbbá a HUBN20072 azonosítóval rendelkező, „Tokaji Kopasz-hegy” elnevezésű jóváhagyott kiemelt jelentőségű természet-megőrzési, illetve a HUBN10007 azonosítóval rendelkező, „Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel” elnevezésű különleges madárvédelmi Natura 2000 területeket.

A tervezett nyomvonal az Országos Ökológiai Hálózat mindhárom (magterület, folyosó és pufferterület) elemét érinti, a magasabban elhelyezkedő védett és Natura 2000 terület ökológiai magterületként, míg a nyomvonal alsó, zártkerteket keresztező szakasza ökológiai folyosóként van nyilvántartva.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: „R”) 4. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának célja az azokon található, a „R” 1-3. számú mellékletben meghatározott fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A „R” 10. § (1) bekezdésében foglaltak alapján „Olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más tervvel vagy beruházással együtt hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak - a tervvel, illetve beruházással érintett terület kiterjedésére, az érintett területnek a Natura 2000 területhez viszonyított elhelyezkedésére, valamint a Natura 2000 területen előforduló élővilágra vonatkozó adatokra figyelemmel - vizsgálnia kell a terv, illetve beruházás által várhatóan a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat.”

A „R” 10. § (2) bekezdésében foglaltak alapján további, részletesebb vizsgálatot (ún. Natura 2000 hatásbecslést) abban az esetben kell végezni/készíteni, amennyiben az (1) bekezdés szerinti vizsgálat alapján a tervnek, illetve beruházásnak a Natura 2000 területre jelentős hatása lehet.

Amennyiben ez megállapítható, abban az esetben a terv kidolgozójának, illetve a beruházónak a „R” 14. számú mellékletnek megfelelően hatásbecslési dokumentációt kell készítenie, amely alapján a hatásbecslést a természetvédelmi hatóság végzi. A hatásbecslés során - a 15. számú melléklet szerinti szempontokra figyelemmel - vizsgálni kell a tervnek vagy beruházásnak, illetve az azok megvalósítására vonatkozó egyéb észszerű megoldásoknak a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt várható hatását.

A benyújtott **előzetes vizsgálati dokumentáció** (továbbiakban: **EVD**) tartalmazta az indokolt és szükséges **Natura 2000 hatásbecslési dokumentációt** (továbbiakban: **HBD**), amelynek készítője az EVD-t összeállító Green Side Kft. által megbízott Molnár Péter Pál okl. agrármérnök, okl. környezetvédelmi ökológus, élővilág és tájvédelmi szakértő volt.

Főosztályunk BO/32/08923-21/2021. számú levelével megkereste a védett és Natura 2000 terület természetvédelmi kezelőjét, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságot (továbbiakban: ANPI). Az ANPI 1689-1/2021 számú levelében az alábbi természetvédelmi szempontú adatszolgáltatást adta:

„A tervezett tevékenységgel érintett terület térségében (az előzetes vizsgálati dokumentációban megadott nyomvonal 20-20 méteres sávjában) – Igazgatóságunk biotikai adatbázisa alapján – a következő természeti értékek előfordulása ismert (a félkövéren kiemelt fajok közösségi jelentőségű fajok is):

Tokaj 061/f: *Lilium martagon*, ***Dryocopus martius***, *Dendrocopos major*, *Sylvia atricapilla*

Tokaj 061/a: *Lilium martagon*, *Galanthus nivalis*, *Fringilla coelebs*, *Aegithalos caudatus*

Tokaj 058/b: ***Bubo bubo***, ***Ciconia nigra***

A Tokaj 061/a, 061/b, 061/f, 096, 097/a és a 097/b helyrajzi számú ingatlanok az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésű területei közé tartoznak."

A tárgyban az eljárás ideje alatt a nyilvánosság részéről észrevétel érkezett, melyet a Tokaji Természetvédelmi Egyesület (TOTEM) terjesztett elő. Ennek tartalmát az alábbiakban idézzük/ismertetjük:

„A helyi médiából értesültünk arról, hogy Tokaj Város Önkormányzata által üzemeltetni tervezett, "Négyévszakos zártkabinos libegő" kerülne megépítésre a közeljövőben a Kopasz-hegyre. A nyilvánosan, online megjelenő 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet (a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról) alapján megjelenített információk alapján a BO/32/08923/2021. számon van folyamatban Önöknél a tervezett beruházás előzetes környezeti vizsgálata. A nyilvános ügyfél információk között szereplő előzetes vizsgálati dokumentációt (továbbiakban: EVD) áttanulmányozva, azzal és az eljárással kapcsolatban az alábbi észrevételeket és javaslatokat szeretnénk megfogalmazni, mint a térség természeti értékeiért elkötelezett, lokálpatrióta szakemberek, a helyi társadalom természetvédelmi érdekeit képviselő szervezet, a Tokaji Természetvédelmi Egyesület alapító tagjai:

1) Észrevételek a fent megnevezett tárgyú és számú eljárás során benyújtott előzetes vizsgálati dokumentációval kapcsolatban:

- Általános észrevételünk, hogy az EVD számos pontban egymásnak ellentmondó, szakmailag meglehetősen pontatlan, megalapozatlan és ködös megállapításokat tartalmaz. Az élőhelyek védelme érdekében talán legfontosabb kérdésben sem egyértelműen fogalmaz, nevezetesen, hogy a libegő nyiladéka alatti vegetáció kiirtásra kerül, avagy sem, egyértelműen érint e közösségi jelentőségű élőhelyeket, fajokat, vagy sem.
- Leginkább hiányolt és lényegi információkat nélkülöző résznek tartjuk többek között az 5-ös pontot, az „Alternatív megoldások bemutatása” fejezetet, mely a 14. számú melléklet a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásainak véleményünk szerint nem felel meg, ugyanis nem vizsgálja egyáltalán más, alternatív nyomvonal hatásait.
- Szintén igen hiányosnak tartjuk az érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok, egyéb védett fajok feltérképezésre és bemutatására tett próbálkozásokat. Mivel a terület országos jelentőségű természetvédelmi területet (Tokaj-Bodrogsziget Tájvédelmi Körzet) és két Natura 2000 területet is érint (HUBN10001 és HUBN20072) véleményünk szerint sokkal részletesebb felmérésekre lenne szükség annak megítélése érdekében, hogy a tervezett beruházás érinti, vagy sem a jelölő és egyéb közösségi jelentőségű értékeket, amennyiben igen, az milyen mértékű lesz. Az élőhelyek esetében például a hatásbecslés csak így fogalmaz: „jelölő élőhelyek közül nem található egy sem a vizsgált területen” azonban fentebb a 2.2 pontban megemlíti a 91G0 élőhely „adótorony alatt, északi kitérőben” helymegjelöléssel. A rendelkezésre álló nyilvános adatok (pl.: Natura 2000 terület fenntartási terve) alapján véleményünk szerint az élőhely érintettsége fennállhat. Az anyagban egyébiránt semmilyen módszertani rész nem található arra vonatkozóan, hogyan és mikor történt a terület élővilágának felmérése. Arról sem kapunk információt, hogy a felmérések milyen kiterjedésű sávban történtek meg.
- Különösen elfogadhatatlannak tartjuk az EVD 81. oldalán található összefoglalás Természet és tájvédelem részét, melyben tájvédelemről szó sem esik, de a természetvédelmi rész is számos lényegtelen és szakmailag egyáltalán nem helytálló következtetéssel van tele. Ezek közül egyet emelnénk ki, mely alapján a „Kiemelt (ami egyébként Különleges) Madárvédelmi terület nem vizes és nem egyedi megfeleltetésű hegyi része, amelynek leginkább pufferterrületként van „ mondat ebben a formában nem is értelmes, de ha megpróbáljuk értelmezni sem jutunk helyes megállapításra, ugyanis a madárvédelmi területen belüli Nagy-Kopasz olyan – egyébként a beruházás szempontjából igen lényeges – fajok fészkelőhelye, mint az uhu, a fekete gólya, a fekete harkály, a hamvas küllő, az uráli bagoly, a közép fakopáncs, melyek mindegyikére negatív hatással lehet (és véleményünk szerint lenne

is) a beruházás. A terület egyáltalán nem pufferterület, hanem fészkelő és élőhely. A Natura 2000 területek esetében nincsenek pufferterületek kijelölve.

- Ismereteink szerint a tervezett nyomvonal közvetlen környezetében rendszeres fészkelő faj az uhu (*Bubo bubo*), illetve a Tokaji-hegy teljes területét tekintve a fekete gólya (*Ciconia nigra*), mely fajok fokozottan védettek és - főleg utóbbi esetében - szintén nagyon hiányosak az EVD és a hatásbecslés vonatkozó fejezetei. A fekete gólya esetében nem zárja ki a faj későbbi jelenlétét az a tény, hogy két éve nem költ a bányafal sziklapárkányán, ugyanis a pár majdnem minden évben más-más bányákban költ a hegyen és tulajdonképpen váltófészekként használja az egyes fészkelőhelyeket. Visszatérése a tervezett nyomvonal melletti fészkébe várható (kivéve, ha megépül a libegő). Az uhu esetében annyira közel épülne meg a jelenlegi tervek szerint a libegő, hogy gyakorlatilag a költőpárkány felett haladna el. A két faj általunk ismert legutóbbi fészkelőhelyének térképét mellékeljük.

- Tájvédelmi szempontból is rendkívül aggályos az EVD, mivel a „legezaktabb” megállapítás a Natura 2000 hatásbecslés 5.1 pontjában található, miszerint 4. „Látképi szinten sem jelentős a nyomvonal, mivel a hegyi panoráma egy oldalsó, jelentéktelen aspektusból látszik majd a kötélpálya”. E mondat teljesen inkorrekt, pontatlan, légből kapott és nem építhető meg ez alapján egy olyan tájképromboló létesítmény, mely önmagában egy új nyiladékot képez a - már egyébként is tájsebekkel terhelt - hegy tetején található erdőkben, illetve amely vélhetően számos pontjáról a térségnek igen jól látható lesz. A nyiladék élőhely-fragmentáló hatásáról egyébként szintén nem esik szó.

- Az EVD-ben látható tervek alapján elbontásra kerül a libegő indítóállomásának kialakítása során a Patkó-bánya északi oldala és az ott található egykori meddő, valamint várhatóan maga a hegy alapköze is. Ismereteink szerint (lásd: II. Melléklet) a domboldalban vízi és kockás siklók által használt tömeges teledőhely található. Az állatok minden évben ősszel oda és minden májusban onnan vonulnak le a Bodrozug irányából és irányába. Az anyag nem foglalkozik e fajok védelmével és erre vonatkozóan sem a kárenyhítéssel.

2) Javasataink az eljárással, a libegő kialakításával, a természeti károk mérséklésével kapcsolatban:

- A Tokaj-Hegyaljai terület, mint világörökségi és hazai szinten is kiemelkedő táj- és természetvédelmi értékekkel rendelkező terület táj- és természetvédelmi értékeinek védelme érdekében javasoljuk a libegő építésének engedélyezését teljes mértékben elutasítani.

- Amennyiben a Tisztelt Hatóság mégis megfontolja a beruházás engedélyezését és engedélyességét, a fent részletezett - és a levél terjedelmi korlátai miatt kimaradt egyéb - hiányosságok pótlása, valamint a hatások pontosabb megítélhetősége érdekében, továbbá mivel jelentős környezeti hatás feltételezhető javasoljuk a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 5.§ (2) alapján környezeti hatástanulmány (továbbiakban: KHT) készíttetését előírni és kérjük, hogy szíveskedjenek környezeti hatásvizsgálati eljárást lefolytatni.

- Javasoljuk a KHT tartalmi elvárásai között szerepeltetni az élővilág sokkal részletesebb, legalább egy teljes vegetációs periódust felölelő felmérését, bemutatását, melyen belül kiemelten kezelendő a védett és fokozottan védett madárfajok felmérése, élőhelytérkép készítése, a védett növény és állatfajok ponttérképével kiegészített felmérés.

- Javasoljuk teljesen új Natura 2000 hatásbecslés készíttetését is előírni.

- A vizsgálat esetében javasoljuk közvetlen és közvetett hatásterület jelölését, lehatárolását és azokon belül a hatások értékelését. Javasoljuk, hogy az élőhelytérképezés során kerüljön fel az egyes élőhelyfoltok azonosítója mellé a folt ANÉR kódja, rövid jellemzése és a jellemző fajok fajlistája.

- Amennyiben jelölő élőhelyet érint a beruházás, javasoljuk külön térképen feltüntetni azt. Ki kell térjen a vizsgálat módszereinek bemutatására, különösképpen a táj- és természetvédelmi fejezet esetében.

- A tájvédelmi fejezet esetében javasoljuk a releváns égtájak felől látványtervek készíttetésének előírását.

- A kárenyhítő intézkedések bemutatása során javasoljuk valós kárenyhítések (az elvesző élőhelyek pótlása érdekében élőhelyrekonstrukció, a védett növényeket érintő földmunka esetében esetleg áttelepítés) megfogalmazásnak szükségességét előírni.
- Az alternatív megoldások bemutatása fejezet esetében javasoljuk valós alternatív nyomvonalak vizsgálatát előírni, különös tekintettel a már meglévő, Tokaj város irányából a TV adó felé haladó közép feszültségű vezeték nyiladékában történő kivitelezésre. A villamos vezeték földkábelre cserélése esetén rendelkezésre állna egy már meglévő nyiladék, mely nyomvonalán egyébiránt nem ismertek fokozottan védett és jelölő fajok előfordulási adatai.
- A tömeges kígyó telelőhely védelme érdekében két javaslatunk van. A Bodrog partján, a vonulás nyomvonalába épített, mesterséges telelőhely létesítésével átköltözhetnek a fajok oda és a jelenlegi telelőhely elbontása után azt tudják használni. A jelenlegi telelőhelynek otthont adó domboldal bontását javasolt június 15 – augusztus 15. között elvégezni, amikor a hulló fajok nem tartózkodnak a területen.

Mivel a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet és Hegyalja hazánk egyik – természetvédelmi, tájképvédelmi örökségvédelmi szempontból – legkiemelkedőbb területe, valamint a világörökség részét képező, egyetemes, az emberiség számára is kiemelkedő értéket képviselő terület a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet alapján Önöknek van lehetősége megóvni a még meglévő táji és természeti értékeinket.

Ézért azok védelme és károsításának mérséklése érdekében tisztelettel kérjük, vegyék figyelembe az engedélyezési eljárás során fenti véleményeinket és javaslatainkat és vagy a beruházás teljes elutasítása mellett döntsenek, vagy a részletes környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatását kezdeményezzék. Utóbbi esetben javasoljuk, hogy a hatások pontos és helytálló megítélése érdekében élőhelytérkép, részletes ponttérkép, kárenyhítő javaslat, alternatív nyomvonal kidolgozását is kérjük.”

A természetvédelmi hatóság a benyújtott észrevétel „1) Észrevételek a fent megnevezett tárgyú és számú eljárás során benyújtott előzetes vizsgálati dokumentációval kapcsolatban” pontjában megfogalmazott, a benyújtott dokumentációk hiányosságára vonatkozó kritikákkal alapvetően egyetért. A már ismertetettek ismételését kerülve, a dokumentáció hiányosságaival kapcsolatban emellett az alábbi megállapításokat teszi:

Az alternatívák vizsgálatának hiánya:

Az EVD 11. oldalán az szerepel, hogy „A telepítési helyre vonatkozóan egyéb változat nem merült fel. (A vizsgált területen belüli elhelyezés, illetve a létesítményekhez kapcsolódó funkciók egymáshoz viszonyított helyzete kapcsán több, építészeti szempontból a tervezés korai stádiumában elvetett változat került kidolgozásra. Ezen változatok kapcsán a környezeti hatások az alacsony kidolgozottságra tekintettel nem voltak érdemben értékelhetők.)”

Mindez viszont azt jelenti, hogy sem az EVD-ben, sem pedig a HBD-ben sem teljesül a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14. számú mellékletének 5. pontja („A hatásbecslési dokumentáció tartalmi követelményei”):

„5. Alternatív (egyéb észszerű) megoldások

5.1. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása (a térbeli kiterjedés, elhelyezkedés, nagyságrend, módszer szempontjából)

5.2. A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró okok leírása”

Az anyag nem mutat be alternatív megoldásokat (helyszíneket/nyomvonalakat), illetve ezek hiányában nem indokolja meg azt, miért a kiválasztott végső pászta az egyetlen, a tervezett fejlesztés kivitelezésére alkalmas és szóba jöhető helyszín.

A természet- és tájvédelemmel foglalkozó anyagrészt elnagyolt és pontatlan:

EVD 35. oldal

„4.10 Természet és tájvédelem

A vizsgált terület a NATURA 2000 hálózat része, különleges természetmegőrzési terület, a Tokaj-Bodrozug tájvédelmi körzet része.

Terület megnevezése: Tokaj Kopasz-hegy- Különleges Természetmegőrzési Terület

Terület kódja: HUBN 20072

Terület kiterjedése: 350,77 ha

A beruházás területe a Nemzeti Ökológiai Hálózatban szerepel.”(?)

Sajnálatos módon a HBD sem kezeli jobban és gondosabban a témát:
(EVD 114., HBD 9. oldal)

„2. AZ ÉRINTETT NATURA 2000 TERÜLET

2.1. A NATURA 2000 terület neve és kódja, amelyre a terv vagy a beruházás várhatóan hatással ..

Megnevezés: Tokaj Kopasz-hegy HUBN 20072 Különleges Természetmegőrzési Terület

Terület nagyság: 350,77 ha

Érintettsége a felvonópálya nyomvonalában, valamint a Tájvédelmi Körzet bejegyzései a helyrajzi számokra:

Külterület 091 hrsz. erdő, legelő 39.986 m2 NATURA 2000 terület Tokaj-Bodrozugi TVK

Külterület 092 hrsz. erdő, legelő 14010 m2 kezelő ANP Igazgatósága-nyomvonallal nem érintett

Külterület 061 hrsz. erdő, legelő, kivett út, kopárság 589 928 m2 NATURA 2000 terület ANP

Külterület 079/1 hrsz. erdő 4066 m2 szolgalmi jog Tokaj-Bodrozugi TVK-nyomvonallal nem érintett

Külterület 079/2 hrsz. erdő 893 m2 szolgalmi jog Tokaj-Bodrozugi TVK-nyomvonallal nem érintett”

Mindkét kimutatás/felsorolás hibásan tünteti fel a beruházással érintett(?) területeket:

- csak az egyik Natura 2000 terület neve és kódja szerepel, de

helytelenül: ez nem különleges, hanem jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

- a (valóban) különleges madárvédelmi Natura 2000 terület neve és kódja nem szerepel

- „érintett Natura 2000 terület – nyomvonallal nem érintett”(??)

Míg a műemléki (világörökségi) védettség rendszerezett és jól áttekinthető táblázatba van foglalva (4.11 Művi elemek védelme, 7. táblázat, EVD 39. oldal), a természetvédelmi oltalom alatt álló (védett és Natura 2000 területek, ökológiai hálózat területei) földrészletek hasonló kimutatása (védelem jellege, művelési ág, tulajdonos/kezelő, stb.) már nem történt meg, hiányzik. Ennek elkészítését feltétlenül szükségesnek tartjuk.

Hiányos az érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok, egyéb védett fajok feltérképezése, ebből következően a tervezett beruházás várható hatásainak bemutatása is elnagyolt:

A védett és Natura 2000 területeken mindenképpen jelentős hatással kell számolnunk, akár eltávolítják a libegő nyomvonalába/nyiladékába eső növényzetet, akár csak a libegő oszlopainak elhelyezéséhez szükséges beavatkozás (előkészítés és tereprendezés) történik.

A rendelkezésre álló nyilvános adatok (pl.: a Natura 2000 terület fenntartási terve) alapján véleményünk szerint az élőhely érintettsége fennállhat. A benyújtott dokumentációk alapján nem állapítható meg, hogy mikor és milyen módszerrel/ekkel történt a terület élővilágának felmérése. Az sem állapítható meg, hogy a vizsgálatokat a tervezett nyomvonal mentén milyen területre terjesztették ki. A dokumentációk nem igazolják, az előre, pontosan megtervezett módszeres felmérést.

Nem értünk egyet azon megállapításokkal, melyek szerint „A létesítendő beruházás megépítése nem veszélyezteti a NATURA 2000-es területek jelölőfajait olyan módon, hogy azok a terület egészéről eltűnjenek, nem ellentétes a jelölés céljával, valamint nem aggályos a tájvédelmi körzet természeti értékeinek szempontjából sem.

A HUBN 20072 Különleges Természetmegőrzési Terület jelölő fajai közül a tervezett nyomvonalban nem található egy sem(!), jelenlétük legelsősorban a Tokaj - Tarcál közötti hegyoldalra koncentrálódik.”

A HBD a 37-38. oldalon a tervezési területről adatokkal rendelkező két fokozottan védett fajról (uhu, fekete gólya), illetve a tervezett beruházásnak ezen fajok egyedeire gyakorolt várható hatásairól sajátos megállapításokat tesz. Az uhu esetében azzal indokolja a várható hatás csekélységét, hogy a faj jelentős zavarást is képes elviselni, mivel akár művelés alatt álló bányákban is költ. Ez ismert jelenség, azonban az indokolás figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a faj ezen egyedei a már működő bányákat (azok zavartalanabb, ragadozók számára megközelíthetetlen falait) választották költő helyül.

A fekete gólya kapcsán – többek közt – a következő megállapításokat teszi:

„A fekete gólya faj táplálkozóterülete a Tisza, a Bodrog , Hernád és a Boldva völgyében még nagyobb összefüggő sávban fennmaradt, a fajsza szám nem változik. Mondhatni, hogy Északkelet-Magyarországon ez a helyzet sokkal jobban, mint hazánk nyugati felén, ami a beépítettséget a mozaikosságot és zavartalan helyek meglétét jelenti-leszámítva a Dráva és Gemenc vidékét. A magyarországi össz-fészkelőállomány 400 körüli párra tehető, aminek jelentős része (száz pár körül) a Zempléni hegység és környezetében él.”

Majd a tervezési terület által érintett bányában korábban igazoltan költő pár kapcsán kifejti az alábbiakat:

„A Kopasz-hegy igazából kultúrtájként nem kínál igazán megfelelő fészkelőhelyeket és erdőállománya sem zavartalan és nem tartalmaz fészkelésre alkalmas öreg, nagy lomboronájú fákat-ezért is történt az ismert bányában történő fészkelés, amely a fent említett okok miatt nem volt stabil élőhelye a fajnak., de a nagy revírt fenntartó madár, a kiterjedt árterek és mocsárrétek miatt, valamint a Szerencstől Göncig tartó erdőségekben található még szerencsére olyan zavartalan patak völgyeket, hegyoldalakat, ahol a faj fészkelni tud, mivel jelen helyzet szerint ez tűnik a faj terjedésének szűk keresztmetszeteként. De a jelenleg már nem fészkelő pár vélhetően valamilyen korábbi, nem a beruházással kapcsolatos zavarás vagy egyéb környezeti alkalmatlansági tényezők miatt hagyta el a fészkelőhelyét.”

Egyrészt tehát a zavartalanságot hozza fel a faj számára a fészkeléshez szükséges egyik legfontosabb feltételül (és emeli ki az északkeleti területeket /beépítetlenség megléte/ szemben a nyugat-magyarországiakkal). A zavartalanság hiányával magyarázza azt is, hogy az érintett bányában nem tapasztaltak költést az elmúlt időszakban. Nem ismerteti, hogy milyen zavarás volt/lehetett, amit a faj nem tudott tolerálni, és nem is veti össze a helyszín ismeretében feltételezhető, a tervezett libegő

megépítése, és üzemeltetése által okozott hatásokkal. Nem foglalkoznak azon lehetőséggel, mely szerint a faj visszatér(het) az érintett bányába.

A fenti két, fokozottan védett faj egyedeire várhatóan gyakorolt hatások pontosabb, részletesebb bemutatása indokolt. Ehhez szükséges lenne a tervezett libegő műszaki paramétereinek, elhelyezkedésének pontosabb ismerete is.

Mindkét (EVD és HBD) dokumentáció csak érintőlegesen és homályosan utal a tervezett beruházás „járulékos”, a hegyet és az azon található védett területeket és élőhelyeket érintő várható hatásaira:

A tervezett létesítés új attrakciójaként/vonzerőként értelemszerűen új (cél)közönséget vonzana, s ennél fogva új (többlet)forgalmat is generálna a hegyen. Mindez magától értetődő módon magával vonná/vonhatná újabb szabadidős (turisztikai-sportolási) fejlesztések megindulását is.

A hegy jelenlegi látogatóforgalma a Tarcalról felvezető aszfaltozott, de rossz állapotú ún. TV-utat használja. A kerékpáros turisták és a csúcsról induló siklóernyősök egyaránt abból az irányból jutnak fel a magaslat tetejére.

Az EVD a turisztikai előnyök között (EVD 19. o.) említi a meglévő sípálya működtetésére várhatóan gyakorolt pozitív hatást (könnyebb feljutás), a siklóernyőzéssel kapcsolatban azonban két, homlokegyenest ellentétes véleményt és elképzelést vázol: az EVD 20. (és a HBD 8.) oldalán a tevékenység támogatását domborítja ki, a HBD 40. (EVD 145.) oldalán viszont már – az új helyzetre való tekintettel – már annak tiltását javasolja. Ezen ellentmondást mindenképp feloldani és tisztázni szükséges.

Az anyag nem foglalkozik a várhatóan szintén felélénkülő és növekedő (hegyi)kerékpáros-forgalomnak (főként downhill) a védett és Natura 2000 területre, fajokra és élőhelyekre gyakorolt hatásával. Nem kapunk választ arra, hogyan kívánják irányítani a csúcsra feljuttatott és onnan a jelen körülmények között akár tetszőleges irányba lefelé induló kerékpárosok mozgását, hogyan látják lehetségesnek megakadályozni pl. az esetlegesen megjelenő illegális pályák kialakítását, és használatát.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (TvT.) 5. § (2) bekezdésében foglaltak szerint „A természeti értékek és területek csak olyan mértékben igénybe vehetők, hasznosíthatók, hogy a működésük szempontjából alapvető természeti rendszerek és azok folyamatainak működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen.”

A TvT. 5. § (3) bekezdésében foglaltak szerint „A természet védelméhez fűződő érdekeket a nemzetgazdasági tervezés, szabályozás, továbbá a gazdasági, terület- és településfejlesztési, illetőleg rendezési döntések, valamint a hatósági intézkedések során figyelembe kell venni.”

A vadon élő élővilág általános védelme érdekében hozott szabályok és alapelvek szerint a TvT. 8. § (1) bekezdésében foglaltak alapján „A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani.”

Az élőhelyek általános védelme érdekében hozott szabályok és alapelvek szerint a TvT. 17. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak alapján „A 8. § (1) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően a vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A természeti területek hasznosítása során

figyelemmel kell lenni az élőhely típusára, jellemző vadon élő szervezetek fajgazdagságára, a biológiai sokféleség fenntartására."

A TvT. védett természeti területre vonatkozó szabályai (31. §) szerint „tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni”.

A TvT. 35. § (1) bek. a) és b) pontjaiban foglaltak alapján „Védett természeti területen a 7. § (2) bekezdésében foglaltakon túl tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja”; illetve „gondoskodni kell a vadon élő szervezetek, életközösségeik, a biológiai sokféleség fennmaradásához szükséges természeti feltételek, így többek között a talajviszonyok, vízháztartás megőrzéséről.”

A TvT. 42. § (1) bekezdésében foglaltak alapján „tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása.”

A TvT. 43. § (1) bekezdésében foglaltak alapján „tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.”

A tervezett fejlesztés egyetlen, természetvédelmi szempontból valós előnye, elképzelhető és támogatható funkciója a bemutatás lenne, azonban a benyújtott anyag kísérletet sem tesz a tervezési terület védett értékeinek szervezett és tervezett bemutatására, nem vázol erre vonatkozó (jövő)képet, nem is említi a területek természetvédelmi kezeléséért felelős állami szervvel (az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósággal) és annak (területi) szakembereivel való szükséges és tanácsos folyamatos egyeztetést, közös tervezést és jövőbeli együttműködést sem.

Megítélésünk szerint ez is hiányossága a benyújtott anyagnak, ezért javasoljuk a fenti lehetőség megfontolását.

A tervezett tevékenység és létesítés táji-tájképi vonatkozásai és várható hatásai továbbra is elég kétségesek, és a benyújtott dokumentációk alapján megnyugtatóan nem ítélték meg előre.

A TvT. 6. § (2) bekezdésében a tájvédelemmel foglalkozó szabályai és alapelvei kimondják, hogy „A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról.”

A TvT. 7. § (1) bekezdésében foglaltak szerint „A történelmileg kialakult természetkimélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.”

A TvT. 7. § (2) bekezdésének pontjaiban foglaltak szerint „A táj jellege, a természeti értékek, az egyedi tájértékek és esztétikai adottságok megóvása érdekében:

a) gondoskodni kell az épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések külterületi elhelyezése során azoknak a természeti értékek, a mesterséges környezet funkcionális és esztétikai összehangolásával történő tájba illesztéséről;

c) a település-, a területrendezés és fejlesztés, különösen a területfelhasználás, a telekalakítás, az építés, a használat során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek és rendszerek, a tájképi adottságok és az egyedi tájértékek megőrzésére;

A tervezett létesítés és létesítmény tájképi vonatkozásaira csupán elvétve, és akkor is többnyire csak elnagyoltan utal a dokumentáció (EVD 129., HBD 24. oldal).

„A továbbiakban a felvonó egy erdőirtás nyomvonalán haladna, ami ugyan egy nyiladékok eredményezne, de a megfontolás alapja az, hogy amennyiben a fák fölött vezetnék a kábelt, akkor a szükséges magasság minimálisan 25 méter lenne, ami viszont sokkal látványosabban kitűnne az alulnézeti panorámából...”

A tájképi hatások megítéléséhez mindenképpen indokolt látványterv készítése a tervezett libegő pályájáról.

Nem ismert, hogy milyen szélességű lenne a tervezett nyiladék, amelynek élőhely-fragmentáló hatásával egyébként szintén nem foglalkozik, azt nem mutatja be az anyag. Az egyik lehetséges alternatíva (a fák fölött haladó libegő) vizsgálatával sem foglalkozik érdemben, azt a fenti, erősebb tájképi hatás miatt rögtön el is veti. Azonban a mellékletben szereplő Kötélpálya hosszmeteszet alapján a 6. 7. 8. tartóoszlop 30, 28, illetve 22 méter magas lenne. Ezek, és a közöttük lévő pályaszakasz – különösen a 6. és 7. oszlopok között – a fák koronája fölött haladna, azaz - legalábbis részben - ebben az esetben is megvalósulna az alulnézeti panorámából való látványosabb kitűnés, mégsem foglalkoznak vele behatóbban.

A fenti mondat így folytatódik: „... a Kopaszhegy ebből a szögből kevésbé ismert és bármilyen tájképi ábrázolása sem szokott innen megjelenítődni.”

A tájkép védelme nem csak az ismert tájképi ábrázolást, szöveget illeti meg. Az, hogy a tokaji Kopaszhegy nem ebből az irányból „ismert”, még nem jelenti azt, hogy a hegynek ezen oldalát érintő jelentős beavatkozásnak a tájképi hatásaival nem kell érdemben foglalkozni.

A hasonló létesítmények (meglévő villanypászta) elhelyezkedését nem követő, új helyszínválasztású (egy igen jelentős kiterjedésű és magasságú, meghatározó/emblematikus tájképi elemként funkcionáló magaslat/hegytömb ÉK-i oldalán/palástján végighúzó) tervezési terület olyan, építményekkel eddig nem háborgatott területen valósulna meg, ahol az nemcsak a természet- és tájvédelmi szempontból jelentős értéket képviselő természeti táj, hanem a kulturális örökség képét és arculatát is befolyásolhatja.

Megítélésünk szerint a tervezési terület igénybevétele (azon építmények elhelyezése és egyéb, a tervezett tevékenységet kiszolgáló infrastruktúra kialakítása) egyelőre nincs kellőképpen (össze)egyeztetve a területen prioritást élvező természetvédelem szakmai elveivel és célkitűzéseivel. A természetvédelmi érdekekkel történő összeegyeztetés érdekében a tervezett fejlesztés szakmai szempontból mindenképpen további kidolgozást igényel.

Az előzetes vizsgálati dokumentáció és annak szakági munkarészei alapján megállapítottam, hogy **a tervezett beruházásnak táj- és természetvédelmi szempontból várhatóan jelentős hatásai lennének a közvetlenül érintett védett természeti és Natura 2000 területek állapotára, élővilágára és jelölő fajaira. A fentiek alapján táj- és természetvédelmi szempontból környezeti hatásvizsgálat lefolytatása indokolt.**

A hatásvizsgálat során a tervezett tevékenységet és az arra szolgáló létesítmény kialakítását/elhelyezését illetően - a hatások pontos és helytálló megítélése érdekében - elengedhetetlennek tartjuk pontos élőhelytérkép, részletes faj/ponttérkép, kárenyhítő javaslatok, valamint alternatívák bemutatását.

A természetvédelmi hatóság a beérkezett észrevétel „2) Javaslatunk az eljárással, a libegő kialakításával, a természeti károk mérséklésével kapcsolatban” pontjában foglaltakkal kapcsolatban az alábbi megállapítást teszi:

A dokumentációkban foglaltak, valamint a rendelkezésére álló információk alapján a tervezett beruházás kapcsán – bár annak jelentős hatása lehet a természeti-, táji környezetre – nem lehet jogszabályi kizáró okot megállapítani, így a beruházás elutasítása jelen eljárásban nem indokolt.

Éghajlatvédelmi szempontból

Az előzetes vizsgálati dokumentáció kötelező tartalmi követelménye [314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 4. számú melléklet 1. h.) pont]), hogy bemutatásra kerüljenek az éghajlatváltozással összefüggésben az alábbiak:

- változatok éghajlatváltozással szembeni érzékenységre vonatkozó elemzése (érzékenységelemzés),
- a telepítési hely és a feltételezhető hatásterület kitétségeinek értékelése,
- az egyes éghajlati tényezőkre vonatkozóan a lehetséges hatások elemzése,
- a bemutatott lehetséges hatások vonatkozásában készített kockázatértékelés,
- a tervezett tevékenységre vonatkozóan az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás bemutatása,
- annak bemutatása, hogy a tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére;
- adott tevékenységek esetén számszerűsítve megadva az egyes üvegházhatású gázok várható éves kibocsátását tonnában kifejezve.

A dokumentáció 4.12. h) pontja alapján a tervezett tevékenység az éghajlatváltozásra nem érzékeny. A libegő létesítése, kivitelezése során várható csekély mértékű emissziós kibocsátások és az üzemelés során kimutatható mértékű légszennyező hatás nem számottevő, így a beruházás az éghajlatra hatást egyáltalán nem gyakorol, így azt nem befolyásolja. A libegő tervezése, műszaki kialakítása során figyelembe vették az éghajlatváltozás hatásaihoz (jegesedés, szélviszonyok) való alkalmazkodást.

Hulladékgazdálkodási hatáskörben

A libegő és a hozzá kapcsolódó kezelő épületek kialakítása során főképp acél, beton és műanyag építési hulladék keletkezése várható.

A kommunális hulladékot konténer kihelyezésével tervezik gyűjteni. Az építkezés alatt esetlegesen keletkező veszélyes hulladékokat elkülönítetten és szelektíven gyűjtik.

A hulladékokat engedéllyel rendelkező gazdálkodó szervezetek részére kívánják átadni.

A dokumentációban foglaltak alapján hulladékgazdálkodási szempontból jelentős hatások nem várhatóak, a tevékenység nem gyakorol jelentős hatást a környezetre, annak kapcsán hulladékgazdálkodási engedély köteles tevékenység végzése nem tervezett, a tevékenység engedélyezésével kapcsolatosan kizáró ok nem áll fenn, így környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatása nem indokolt.

Közegészségügyi hatáskörben

Tokaj Város Önkormányzata (Tokaj) a Tokai Fesztiválatlan és a Kopasz-hegy között „Négyévszagos zártkabinos libegő” létesítését és üzemeltetését tervezi.

A létesítmény tervezett hossza 2046 méter, melyhez egy alállomás (Fesztiválatlan) és egy hegyállomás (Kopasz-hegy, TV-torony) létesítése szükséges.

Az állomások között teher tartó oszlopok kerülnek telepítésre, ezek tervezett száma 12 db. A legközelebbi védendő ingatlan a tervezett alállomás helyétől 70 méterre található.

Az állomás és az ingatlan között erdősáv és a Fesztiválatlan oldalát alkotó domb húzódik.

Az alállomásnál a turisták és a kezelők részére is biztosítottak szociális helyiségek.

Amennyiben a jelenlegi kapacitás kevésnek bizonyul mobil WC-k kihelyezésével fogják azt bővíteni.

A hegyállomáson szennyvízelvezető hálózat nincs kiépítve, de előkészítés alatt álló fejlesztés keretében kezelésre kerül a probléma.

Létesítés alatt a szociális igények kielégítése érdekében mobil WC-k, vagy ideiglenesen telepített konténerek kerülnek telepítésre.

A tervezési terület vízbázis védőterületet nem érint.

A dokumentáció szerint a földmunkagépek és tehergépjárművek okozta kiporzás és kipufogógázok hatása a munkaterület környezetében markánsabban lesz észlelhető, de az egészségügyi határértékek túllépése itt sem várható.

A dokumentációban bemutatott számítások alapján a legnagyobb hatásterületet a NO₂ adja, amely 30 méter.

A zajvédelmi számítások szerint a kivitelezési és üzemeltetési tevékenység során határérték túllépés nem várható a védendő lakókörnyezetben. Azonban a legközelebbi védendő épület a zajvédelmi hatásterület határán helyezkedik el, amely 70 méter. A dokumentáció javasolja a próbaüzem alatt szabványos környezeti zajmérés végzését és az eredmények alapján a hatásterület pontos lehatárolását.

A dokumentációban foglaltak alapján a felszín alatti víz és a földtani közeg szennyeződésének megelőzése érdekében a kivitelezési munkálatok során keletkező hulladékok megfelelő tárolása, gyűjtése megoldott lesz, ártalmatlanító szervezetnek történő átadásáról gondoskodni fognak. Az üzemeltetés során keletkező hulladékok gyűjtésére hulladékgyűjtő helyek kerülnek kialakításra, jelenleg szelektív gyűjtés tervezett.

A dokumentáció alapján a tervezett tevékenység létesítésből és üzemeltetésből jelentős környezeti hatások nem feltételezhetők, a beruházási terület környezetében élő lakosság egészségügyi kockázata nem növekszik.

Fentiek alapjául a következő jogszabályi előírások szolgálnak:

A felszín alatti vizek, a kitermelés előtt álló víz minőségének védelméről, az egyes védőidomokban, védőterületeken végezhető tevékenységekről a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 8. § c) pontja, a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 10. § és 14. § (1) bekezdései rendelkeznek, a földtani közeg és a felszín alatti vízszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről rendelkező 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet 1. § (1) bekezdése a), b) pontja rögzíti.

A környezet és emberi egészségvédelme, a környezetterhelés mérséklése érdekében szükséges előírásokat a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény tartalmazza. A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló 13/2017. évi (VI. 12.) EMMI rendelet rendelkezik a tevékenység során betartandó közegészségügyi-járványügyi előírásokról. A veszélyes hulladékok gyűjtésére, kezelésére vonatkozóan a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 225/2015.(VII. 7.) Korm. rendelet 3. §-a tartalmaz előírásokat.

A környezeti levegő minőségének védelmére vonatkozó előírásokat a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § tartalmazza. A zajtól védett területeken a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelet 1. számú melléklete tartalmazza az üzemi és szabadidős zajforrások zajterhelési határértékeit.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 99. § (1) bekezdés alapján "Az építményeket és a szabadtéri tartózkodásra, munkavégzésre szolgáló területeket (pl. temetőt, közúti pihenőhelyet, helyhez kötött szabadtéri munkahelyet, sáttábor céljára kijelölt területet) a rendeltetésüknek megfelelő illemhely-használati és tisztálkodási lehetőséggel kell tervezni, megvalósítani és fenntartani".

A veszélyes anyagokkal, készítményekkel való tevékenységet a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény, és a veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes keverékekkel végzett tevékenység bejelentéséről, a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet szabályozza.

Termőföld minőségi védelmére kiterjedő hatáskörben

Az előzetes vizsgálati dokumentáció talajvédelmi szempontból elfogadható, a beruházás a környező termőföldek minőségét nem veszélyezteti.

Termőföld mennyiségi védelmére kiterjedő hatáskörben

A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. tv. (a továbbiakban Fvtv.) 10. §. szerint csak ingatlanügyi hatósági engedéllyel lehet termőföldet más célra hasznosítani.

Termőföld időleges, vagy végleges más célú felhasználása esetén a felhasználás engedélyezésére vonatkozó előzetes kérelmet az illetékes ingatlanügyi hatóságnál kell benyújtani.

Földvédelmi engedély hiányában a más hatóságok által kiadott engedélyek nem mentesítik az igénybe vevőt a Fvtv-ben foglalt jogkövetkezmények alól. Más hatóságok a termőföldet érintő engedélyezési eljárásuk során kötelesek meggyőződni arról, hogy rendelkezésre áll-e a termőföld más célú hasznosításának engedélyezéséről szóló ingatlanügyi hatósági határozat.

A Fvtv. 11. §. szerint termőföldet más célra csak kivételesen - elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybevételével - lehet felhasználni. Az átlagosnál jobb minőségű termőföldet más célra hasznosítani csak időlegesen, illetve helyhez kötött igénybevétel céljából lehet. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra-beruházás esetében az átlagosnál jobb minőségű termőföld végleges más célú hasznosítása is engedélyezhető, amennyiben annak megvalósítása más jogszabály rendelkezéseire figyelemmel más helyen vagy más nyomvonalon nem lehetséges. Helyhez kötött igénybevételnek kell tekinteni különösen a meglévő létesítmény bővítését, közlekedési és közmű kapcsolatainak kiépítését; a bányászati és a természeti kincsek kitermeléséhez szükséges egyéb létesítményt; azt a területet, amelyet a Kormány a Magyar Közlönyben közzétett határozatával beruházási célterületté nyilvánított. Az igénybevételt az indokolt szükségletnek megfelelő legkisebb területre kell korlátozni.

A Fvtv. 14. § (1) bek. alapján a termőföld-igénybevétel akkor minősül időleges más célú hasznosításnak, ha az érintett területen a lábon álló termény megsemmisül, termés kiesés következik be, az időszerű mezőgazdasági munkák akadályozására kerül sor, vagy a talajszerkezet károsodik.

A földvédelmi szempontokat megvizsgálva megállapítom, hogy a környezetvédelmi engedélyezést kizáró okról, vagy a tervezett tevékenységből származó környezeti kárról nincs tudomásom.

A B.A.Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztálya megállapította, hogy a Tokaj 097-es helyrajzi számú földrészlet, valamint Tokaj 091, 068, 058, 058, 059-es helyrajzi számú földrészletek az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény hatálya alá tartoznak.

A 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2646, 2647, 2650, 2654, 2656, 2657, 2660, 2668, 2669-es helyrajzi számú ingatlanok nem tartoznak az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény hatálya alá, így a termőföld tervezett igénybevétele a termőföld védelméről szóló

2007. évi CXXIX. tv. 10. §-a alapján szükséges az ingatlanügyi hatóság által a termőföld végleges más célú felhasználásának engedélyezése.

Megállapítottam, hogy a felhasználásra tervezett termőföldek (fásított terület-5,) átlagos AK értéke (0,30 Ak/ha) nem haladja meg Tokaj város fásított terület művelési ágba tartozó termőföldek átlagát (0,95 Ak/ha), így az ingatlanok átlagos kataszteri jövedelme földvédelmi szempontból nem zárja ki az engedélyezhetőséget.

Kérelem alapján lefolytatandó földvédelmi eljárásban, helyszíni szemle alapján születhet döntés a termőföld végleges más célú felhasználás engedélyezéséről.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal hatáskörét a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 7. § (1) bekezdése, továbbá a Korm. rendelet 36. § b) pontja és a 37. § (1) bekezdése, míg illetékességét a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 86/2019. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése és az 1. számú melléklet 4. pontja állapítja meg.

Erdészeti hatáskörben

A beruházással érintett Tokaj 097, Tokaj 061a és b, valamint a Tokaj 091a hrsz.-ú ingatlanokon lévő erdőterületek igénybevételéhez az erdészeti hatáskörében eljáró illetékes Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal engedélyét az igénybevétel megkezdése előtt be kell szerezni.

Az erdőterületen található fák kitermelése csak a legszükségesebb mértékben történhet, amennyiben akadályozzák az építési munkálatokat.

A tervezett beruházás a környező erdőkre nincs jelentős káros hatással.

A dokumentáció alapján megállapítottam, hogy a tervezett tevékenység a Tokaj 097 hrsz.-ú ingatlan (Tokaj 2/A erdőtervi jelű erdőrészlet), Tokaj 061 a hrsz.-ú ingatlan (Tokaj 1/A és 1/EY erdőtervi jelű erdő- és egyéb részletek), Tokaj 061b hrsz.-ú ingatlan (Tokaj 1/EY erdőtervi jelű egyéb részlet) és Tokaj 091a (Tokaj 41F erdőtervi jelű erdőrészlet) nyilvántartásomban az Országos Erdőállomány Adattárban erdőként szerepel.

A tevékenység az érintett erdőrészletek területét a legszükségesebb mértékben veszi igénybe, erdő igénybevétele nélkül nem valósítható meg.

A környező erdőkre a tervezett beruházás káros hatása nem feltételezhető.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) 78. § (2) bekezdése szerint erdő igénybevételéhez az erdészeti hatóság előzetes engedélye szükséges. Az Evt. 78. § (1) bekezdése értelmében erdőt igénybe venni csak kivételes esetben, a közérdekekkel összhangban lehet.

Ásványi nyersanyag és a földtani közeg védelme szakkérdés tekintetében

A dokumentáció alapján a tervezett tevékenység (tereprendezés, felépítmények kialakítása) során felmerül az ásványi nyersanyag, mint hatásviselő környezeti elem érintettsége, de nem merül fel előírások érvényesítésének szükségessége. Felhívom a figyelmet, hogy az építési engedélyeztetési dokumentáció részét kell képezze a kitermelni tervezett ásványi nyersanyagok fajtájának és mennyiségének meghatározása az ásványi nyersanyagok és a geotermikus energia fajlagos értékének, valamint az értékszámítás módjának meghatározásáról szóló 54/2008. (III. 20.) Korm. rendelet, valamint felhasználásának meghatározása a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 20. § alapján.

A Tokaj, Négy évszakos zárt kabinos libegő egy része a "Tokaj - földtani kutatás" védnevű kutatási területen helyezkedik el, melynek jogosítottja a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (1145 Budapest, Columbus u. 17-23.). A tárgyban megjelölt, tervezett tevékenység a területen engedélyezett kutatási tevékenységet nem befolyásolja, ezért előírások megtétele nem indokolt.

Örökségvédelmi hatáskörben

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet (Kr.) 88. § (1) bekezdés c) pont ca) alpontjában meghatározott szakkérdés vizsgálata során az előzetes vizsgálati dokumentáció alapján környezetvédelmi engedélyezést kizáró ok kulturális örökségvédelmi szempontból nem merül fel, környezeti hatásvizsgálat lefolytatása sem indokolt.

Világörökség-védelmi szempontból a beruházás kapcsán figyelembe kell venni az ICOMOS 2011. évi, a kulturális világörökségi helyszíneken elvégzendő hatástanulmányokra vonatkozó ajánlását, melyet jelen kiadmányomhoz mellékelek.

A beruházás a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi törvény (Kötv.) 7. § 20. a) pontja értelmében – mint bruttó 500 millió forint összértéket meghaladó bekerülési költségű beruházás – nagyberuházásnak minősül.

Helyszíne az 5/2012. (II. 7.) NEFMI rendelet alapján a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék kultúrtáj történeti tájként (törzsszáma: 11575) védetté nyilvánított, világörökségi terület (világörökségi azonosító: 30469) része.

A Kr. 87. § (3) bekezdése értelmében világörökségi helyszínt vagy világörökségi területet érintő szakhatósági eljárásban vagy az örökségvédelmi szakkérdés vizsgálata során a hatóság – legalább tíznapos határidő kitűzésével – kikérheti a miniszter véleményét, állásfoglalását ennek figyelembevételével adja meg.

A Kr. 87. § (3) bekezdése alapján tárgyi ügyben BO/25/2576-2/2021. számon 10 napos határidő kitűzésével kikértem a kulturális örökség védelméért felelős, Miniszterelnökséget vezető miniszter véleményét.

A Miniszterelnökség TKF–72/1043/2/2021. hivatkozási számú válaszában az alábbi véleményt adta:

„A Világörökségi Jegyzékbe 2002-ben kulturális kategóriában felvételt nyert „Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj” (a továbbiakban világörökségi terület) kiemelkedő egyetemes értékét az évezredes, ugyanakkor ma is eleven borászati kultúra, a borászati kultúrával kölcsönhatásban formálódott tájkarakter, valamint a térség gazdag és sokszínű kulturális öröksége, Tokaj-hegyaljai lakosság társadalmi, kulturális, etnikai és vallási sokszínűsége, a Tokaji aszú különleges hírneve jelenti. A kiemelkedő egyetemes érték része továbbá a környezeti tényezők különleges kombinációja, így a szőlőművelés és a borkészítés egyedülálló formájának kialakulására ható klimatikus és környezeti adottságok, továbbá a hegyaljai szőlőbirtokok, falvak, kisvárosok és vulkanikus hegyek közeteiben kézi munkával vajt történelmi – vágott-vagy lyuk-, illetve az ásott pincékből álló – pincerendszerek.

*A világörökségi terület **használata, bemutatása és fejlesztése** – összhangban a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Vötv.) 3. § (4) bekezdésében foglaltakkal – a világörökségi címhez méltó módon történhet, így a helyszínek **meg kell őriznie eredeti értékeit, egységes látképét**, történeti környezetbe ágyazott, illetve egyedi megjelenítését különösen a látvány, a térbeli kapcsolatok és arányok tekintetében, **méltó módon kell illeszkednie a terület kulturális, történeti, természeti értékeihez**, hogy – akár közvetlenül, akár közvetve – **ne okozza a kiemelkedő egyetemes érték csökkenését, értékvesztését, ne veszélyeztesse a helyszín hitelességét, sértetlen fennmaradását és integritását**, ne eredményezze a világörökségi értékek károsodását és károsodás veszélyét ne idézze elő, továbbá a világörökségi értékekhez való **hozzáférés, megközelíthetőség és zavartalan látogatás biztosított legyen.***

*Fentiekkal összhangban a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről szóló 485/2016 (XII.28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) 2. melléklet 4.2.1. pontja rögzíti, miszerint világörökségi területen **valamennyi tevékenység – különösen a területfejlesztési, területrendezési, szabályozási, az erdő- és mezőgazdasági, marketing, építési és egyéb beruházási tevékenység, a bányászat, a közlekedési infrastruktúra- és a települési közműfejlesztés – csak olyan módon végezhető, hogy az a 2. pontban meghatározott***

célkitűzések, mint a terület kiemelkedő egyetemes értékének és attribútumainak sértetlen és hiteles megőrzése, a kiemelkedő egyetemes értéket és az azt hordozó attribútumokat sértő vagy veszélyeztető állapotok megelőzése, megszüntetése **megvalósulását ne veszélyeztesse.**

Annak érdekében, hogy valamely megvalósítani kívánt tevékenység fenti jogszabályi követelményeknek való megfelelése megállapítható legyen, a tervezett beavatkozás kiemelkedő egyetemes értékére gyakorolt hatását kell megvizsgálni, illetőleg értékelni.

Bár a fenti hivatkozási számú ügyben rendelkezésekre bocsátott dokumentumok alapján előzetesen megállapítható, hogy a világörökségi helyszínen található, tokaji Kopasz-hegy területén létesíteni kívánt négyévszakos zártkabinos libegő megvalósítása a kiemelkedő egyetemes értéket hordozó a, „a sok évszázados tájhasználat, a földtani és felszínalaktani adottságok, valamint az élővilág szinergiájának leképeződéseit megtestesítő karakteres tájképi együttesek”, „az élő és élettelen természeti értékek, azaz a biológiai, a földtani-felszínalaktani és a vízrajzi értékek rendkívüli diverzitása”, valamint az „ezeréves, folytonos megújulásra képes szőlészeti és borászati kultúra” érték kategóriákat érinti, a tervezés jelenlegi fázisában rendelkezésre álló adatok és elvégzett vizsgálatok a beruházás világörökségi hatásainak megállapításához **nem tartalmaznak elegendő információt.**

Fentiek alapján, a világörökségi értékekhez való hozzáférés, megközelíthetőség és a zavartalan látogatás biztosítása elvével való összhangjára tekintettel, a **beruházás megvalósítását támogatom**, ugyanakkor a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke megóvására irányuló követelményeknek való megfelelés érdekében, annak előkészítése során **az alábbiak figyelembevételét javaslom:**

- 1) a tervezett beruházás építészeti-műszaki dokumentációjának véglegesítése során a **világörökségi tervtanács** kerüljön bevonásra;
- 2) a beavatkozás várható tájképi megjelenésének feltárása és kiértékelése, így a világörökségi érték szempontjából jelentős nézőpontokból való láthatósága, a kultúrtáj összképére való hatásának megállapíthatósága érdekében készüljön objektív, térinformatikai módszerek alkalmazásával elvégzett **láthatósági vizsgálat**, amely a megvalósítani tervezett beavatkozást a már létező terepi objektumokat is feltüntető, szemmagasságból felvett, nappali és éjszakai fényviszonyokat egyaránt bemutató, fotorealisztikus látványképek alapján értékeli;
- 3) az ICOMOS 2011 évi, a kulturális világörökségi helyszíneken elvégzendő hatástanulmányokra vonatkozó csatolt ajánlását alapul véve készüljön **világörökségi hatásvizsgálat** a tervezett beruházás vonatkozásában.

Fentiek alapján, a világörökségi értékekhez való hozzáférés, megközelíthetőség és a zavartalan látogatás biztosítása elvével való összhangjára tekintettel, a **beruházás megvalósítását támogatom**, ugyanakkor a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke megóvására irányuló követelményeknek való megfelelés érdekében, annak előkészítése során **az alábbiak figyelembevételét javaslom:**

1. A tervezett beruházás építészeti-műszaki dokumentációja a **világörökségi tervtanács** bevonásával kerüljön véglegesítésre.
2. A beruházás várható tájképi megjelenésének feltárása és kiértékelése, így a világörökségi érték szempontjából jelentős nézőpontokból való láthatósága, a kultúrtáj összképére való hatásának megállapíthatósága érdekében készüljön objektív, térinformatikai módszerek alkalmazásával elvégzett **láthatósági vizsgálat**, amely a megvalósítani tervezett beavatkozást a már létező terepi objektumokat is feltüntető, szemmagasságból felvett, nappali és éjszakai fényviszonyokat egyaránt bemutató, fotorealisztikus látványképek alapján értékeli;
3. Az ICOMOS 2011 évi, a kulturális világörökségi helyszíneken elvégzendő hatástanulmányokra vonatkozó csatolt ajánlását alapul véve készüljön **világörökségi hatásvizsgálat** a tervezett beruházás vonatkozásában. "

Állásfoglalásom kialakításánál figyelembe vettem a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény (Vötv.) 3. § (1) bekezdés, valamint a 9. § (1) bekezdésben foglalt előírásokat:

A Vötv. 3. § (1) bekezdése értelmében a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéket, a várományos helyszín kiemelkedő értéket hordoz, amelyet – a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló jogszabályok alapján fennálló védettséggel összhangban – mindenki köteles megővni.

A Vötv. 9. § (1) bekezdése alapján a hatósági eljárásokban hatóságként eljáró vagy közreműködő örökségvédelmi és természetvédelmi hatóság a világörökségi helyszínek és a Világörökség Jegyzékbe jelölendő helyszín által hordozott kiemelkedő egyetemes érték megőrzése érdekében a világörökségi területen vagy a Világörökség Jegyzékbe jelölendő helyszínen és védőövezetében az e törvényben és a világörökségi kezelési tervben foglaltakat eljárása során köteles érvényre juttatni.

A Kr. 89. § (3) bekezdés a)-c) pontjai értelmében vizsgáltam a (...) történeti tájon azon jellemzők fennmaradásának és érvényesülésének biztosítását, amelyek a védetté nyilvánítás céljaként meghatározásra kerültek, vizsgáltam továbbá a világörökségi helyszínen vagy világörökségi területen az érintett világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke fennmaradásának és érvényesülésének biztosítását, valamint, hogy a tervezett tevékenység, különösen a tájhasználat megváltozása következtében potenciális hatásviselővé váló, a védett műemléki értéket megtestesítő környezeti elem vagy rendszer érintettségét, illetve a környezetveszélyeztetés előfordulásának valószínűségét és mértékét.

Régészeti szempontból a mindenkor kivitelezés elsődleges földmunkái (pl. talajkiemelés, tartópillérek alapozási árkai, szervizutak alapozása, kábelárkok lemélyítése esetén) folyamatos régészeti megfigyelés biztosítása mellett végezhetők. Amennyiben a régészeti megfigyelés során a régészeti dokumentálás régészeti bontómunkát igényel, akkor a régészeti bontómunkát a régészeti megfigyelés keretében kell elvégezni. A régészeti megfigyelést a beruházó/építtető és a területileg illetékes múzeum, a Herman Ottó Múzeum (3529 Miskolc, Görgey u. 28., tel.: 46/560-170) előzetes írásos megállapodása alapján, a beruházó költségviselésével kell elvégezni. Építtető (engedélyes) a tárgyi munkálatok megkezdéséről 14 nappal korábban köteles írásban értesíteni az örökségvédelmi hatóságot, valamint a területileg illetékes múzeumot.

Régészeti vonatkozású véleményem alapját képező jogszabályok az alábbiak:

A beruházó megrendelésére a beruházási területre vonatkozóan a Kötv. 23/C. § (1) bekezdése által nagyberuházás esetén előírt, a Kötv. 7. § 3. pontja szerinti előzetes régészeti dokumentáció (továbbiakban: ERD) készült, adatgyűjtés és régészeti terepbejárás alkalmazásával.

Az ERD az előzetes vizsgálati dokumentáció melléklete.

A Kötv. 19. § (1) bekezdése kimondja, hogy a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal - beleértve az ásványi vagyon kitermelését is – a régészeti lelőhelyeket kormányrendeletben meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.

Amennyiben ez nem lehetséges, a Kötv. 22. § (1) bekezdése alapján a régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén megelőző régészeti feltárást kell végezni, az örökségvédelmi hatóság által előírt módszerekkel.

A Kötv. 19. § (2) bekezdése szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

A Kötv. 23/E. § (5) bekezdése és a Kr. 43. § (3) bekezdése alapján a földmunkákkal érintett, és egyéb feltárási módszerekkel fel nem tárt területeken a kivitelezéshez szükséges elsődleges földmunkák régészeti megfigyelés biztosítása mellett végezhetők.

Fentiek és az előzetes régészeti dokumentáció alapján:

A kivitelezés elsődleges földmunkái (pl. talajkiemelés, tartópillérek alapozási árkai, szervizutak alapozása, kábelárkok lemélyítése esetén) a Kötv. 22. § (3) bekezdés a) pont aa) alpontjában foglaltak alapján folyamatos régészeti megfigyelés biztosítása mellett végezhetők.

A Kr. 35. § (1) bekezdése alapján, ha a régészeti megfigyelés során a régészeti dokumentálás régészeti bontómunkát igényel, akkor - legalább a beruházási földmunkával érintett mélységig - a régészeti bontómunkát és az elsődleges leletfeldolgozást a régészeti megfigyelés keretében kell elvégezni.

A megelőző feltárás és régészeti megfigyelés elvégzésére a Kötv. 22. § (5) bekezdés b) pontja jelöli ki a miskolci Herman Ottó Múzeumot, mint gyűjtőterületén érintett megyei hatókörű városi múzeumot.

A Kötv. 22. § (10) bekezdése alapján a feltárássra jogosult intézmény és a beruházó a régészeti megfigyelésre vonatkozóan írásbeli szerződést köt, mely szerződés tartalmazza a feltárás módját, időtartamát, a feltárássra jogosult intézmény által végzendő régészeti feladatellátás költségét, valamint a jogszabályban meghatározott egyéb szakmai feltételeket.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal hatásköreiben eljárva környezeti hatásvizsgálat lefolytatását tartja indokoltnak.

Az eljárás során az 531/2017. (XII. 29.) Kormányrendelet 1. melléklet 9. táblázatának 2. és 3. pontja vonatkozásában BO/32/08923-10/2021. számon 2021. november 4-én megkértem az ügyben érintett szakhatóság állásfoglalását.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Szolgálat (Miskolc) 35500/9450-1/2021.ált. számú iratában az előzetes vizsgálati dokumentáció alapján szakhatósági hozzájárulását az alábbi, a tervezett tevékenység kivitelezésére és üzemeltetésére vonatkozó előírásokkal megadta.

1. A tevékenység végzése, a kivitelezés során ki kell zárni szennyezőanyagok környezeti elembe kerülésének lehetőségét.
2. A tevékenység nem eredményezhet sem a földtani közegben, sem a felszín alatti vízben a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló rendeletben meghatározott „B” szennyezettségi határértéknél kedvezőtlenebb állapotot.
3. A kivitelezéshez és a fenntartáshoz csak kifogástalan állapotú munkagépek, berendezések, eszközök használhatók, alkalmazhatók, amelyek a felszíni és felszín alatti vizek szennyeződését nem okozhatják, nem eredményezhetik.
4. A járművek, egyéb gépek, eszközök tisztítását, mosását csak erre a célra kialakított és a szükséges hatósági engedéllyel rendelkező helyen lehet végezni, úgy, hogy a felszíni és felszín alatti vizekbe szennyezőanyag ne kerüljön.
5. Az építési, felvonulási területen a szállító járművek üzemanyag töltése nem végezhető. Az üzemanyag esetleges talajra kerülésének megelőzése érdekében a munkagépek üzemanyaggal történő feltöltéséhez megfelelő méretű kármentő tálcát kell alkalmazni.
6. A Tokaj 565 helyrajzi számú ingatlanon meglévő, ill. megvalósuló kiszolgáló épület(rész) vízellátását és szennyvízelvezetését a települési közműves rendszereken keresztül kell megoldani, tehát az épület valamennyi szennyvizét közcsonnába kell vezetni.
7. A közüzemi szennyvízcsatornába vezetett szennyvizek minőségének – amennyiben a csatorna üzemeltetője eltérő határértéket nem állapít meg – ki kell elégítenie a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló rendelet mellékletében az „egyéb befogadóba történő közvetett bevezetés esetére” előírt vízminőségi küszöbértékeket.
8. A tervezett létesítmény hegyállomásán (vagy annak közvetlen környezetében) is szükséges, a vízvédelmi követelményeknek megfelelő szennyvízgyűjtéssel kialakított, nyilvános illemhely kialakítása/elhelyezése, amely megvalósításának – a benyújtott nyilatkozatnak megfelelően – meg kell előznie a libegő üzembe helyezését.

9. A kivitelezés során is gondoskodni kell a keletkező (pl. szociális) szennyvizek zárt gyűjtéséről és rendszeres elszállításáról.
10. Biztosítani kell a csapadékvizek károkozás mentes gyűjtését, elvezetését. A terület rendezett csapadékvíz elvezetéséről folyamatosan gondoskodni kell.
11. A csapadékvizek befogadóba vezetéséhez mindenkor be kell tartani a befogadó kezelőjének előírásait.
12. Amennyiben a tevékenység végzése során bármilyen, felszíni vagy felszín alatti vizet és/ vagy földtani közeget veszélyeztető esemény történik, vagy válik ismertté, arról a vízvédelmi hatóságot, az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóságot haladéktalanul értesíteni kell. Az értesítéssel egyidőben engedélyesnek haladéktalanul intézkednie kell a szennyezés megelőzésére, valamint már bekövetkezett szennyezés esetén meg kell kezdenie az esetleges szennyezés lokalizálását, kárelhárítást.

Indokolásként az alábbiakat állapította meg szakhatósági állásfoglalásában:

"A rendelkezésre álló iratok alapján a következők állapíthatók meg:

Az előzetes vizsgálati dokumentáció szerint kérelmező a tokaji Kopasz-hegyen négyévszakos zártkabinos libegőt kíván létesíteni, amely a település régóta tervezett, turisztikai célú fejlesztése.

A beruházás Tokaj közigazgatási területén tervezett.

Az állomás tervezett Bf. magassági szintje 117 m, a hegyállomás tervezett Bf. magassági szintje 516 m, a nyomvonal ferde hossza 2046 méter. Szállítási teljesítmény, elméleti, 5 m/s utazási sebességgel, irányonként maximálisan 550 fő/óra.

Az állomás a meglévő fesztivál katlan telekhatárán belül kerül elhelyezésre (Tokaj 565/5 hrsz.).

A nyomvonal jelentős részén fásított területek fölött halad.

A hegyállomás elhelyezésére előzetes beruházói döntés született, a TV-torony mellé kerülne (Tokaj 097 hrsz.), majdnem egy térszinten vele.

A tervezett libegő növelheti a hegyen lévő sípálya kihasználtságát és a siklóernyős starthely megközelítése szempontjából is hasznos lehet.

A fejlesztések nem teszik szükségessé új parkolóhely kialakítását, a fesztivál katlan területén található meglévő parkoló biztosítja a libegőhöz érkezők parkolását.

Az állomásnál kb. 25-30 m², a hegyállomásnál kb. 10-15 m² kezelőépület tervezett (turisták fogadása nélkül).

Szociális létesítmények (mosdók, elsősegély-hely) a meglévő létesítményben (fesztiválkatlan) állomáson adottak.

Technológiai szennyvíz az üzemeltetés során nem keletkezik, a tervezett létesítményekben kommunális szennyvíz keletkezik, a turista szám növekedésével a meglévő szociális helyiségekből kivezetett szennyvíz mennyisége valószínűleg növekedni fog.

A hegyállomáson (TV-torony) közműves vízellátás és szennyvízelvezető hálózat nincs kiépítve. A Tokaj Borvidék Fejlesztéséért Nonprofit Kft. 2021. november 30-i keltezésű nyilatkozata szerint:

„... a tokaji Kopasz-hegyen megvalósítani tervezett négyévszakos zártkabinos libegő felső, fogadóállomására érkező vendégforgalom vízellátása (büfé, ivókút), egyéb szolgáltatások (pl. étkezés, mosdó) biztosítása, a vendégforgalomból keletkező szennyvíz kezelése a tokaji TV-torony és környezete turisztikai fejlesztésének keretében valósul meg, mely fejlesztés fizikai megvalósítása időben megelőzi a libegő üzembe helyezését.”

A hegyállomás és környezetének vízellátása tengelyen szállított vízzel oldható meg, egyedi vízbeszerzés kialakításáról vagy közműves vízellátás kiépítéséről a rendelkezésre álló iratanyagban nincs szó.

A beruházás telepítése és működése technológiai vízhasználattal nem jár.

A tervezési területen az állomásokról elfolyó csapadékvízzel, kell számolni, amely a területen elszikkad.

A tervezési terület vízbázisok védőterületein és védőidomain, valamint vízfolyások parti sávján és nagyvízi medrén kívül helyezkedik el.

A tervezési terület a szennyeződés érzékenységi, 1: 100 000 méretarányú térkép alapján a felszín alatti vizek állapotából érzékeny besorolású (érzékenységi kategória részben 2a): „Azok a területek, ahol a csapadékból származó utánpótlódás sokévi átlagos értéke meghaladja a 20 mm/évet).

A tervezett tevékenység, a kivitelezést és üzemeltetést egyaránt beleértve, vízvédelmi hatásai, kockázatai nem számottevőek.

Előírásaimat a fentieket figyelembe véve tettem.

A fentiek alapján az 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. mellékletében meghatározott szakkérdésekben állásfoglalásomat megadtam, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény, a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet, a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. KvVM rendelet, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet és a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet figyelembevételével.

Előírásaim betartása esetén a tervezett tevékenység vízellátása, a keletkező szenny- és csapadékvizek elvezetése biztosított, továbbá vízbázis védőterületére, ill. a felszíni és felszín alatti vizek minősége és mennyisége védelmére jogszabályban, illetve hatósági határozatban meghatározott előírások érvényesíthetők.

A szakhatósági állásfoglalást az 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. melléklete alapján, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 55. § (1) bek. szerint eljárva adtam meg.

Igazgatóságom hatáskörét a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése, illetékességét a 10. § (2) bekezdése, valamint a 2. melléklet 8. pontja állapítja meg.

A jogorvoslati lehetőséget az Ákr. 55. § (4) bekezdésében foglaltak alapján zártam ki."

A szakhatóság környezeti hatásvizsgálat szükségességét nem látta indokoltnak.

Az eljárás során a Rend. 1. § (6b) bekezdése alapján BO/32/08923-12/2021. számon 2021. november 4-én a tervezett tevékenység helyi környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos önkormányzati szabályozásával, valamint a településrendezési eszközökkel való összhangjának megállapítása érdekében megkerestem az érintett település jegyzőjét.

Tokaj Város Önkormányzat Jegyzője 5529-2/2021. számú, 2021. november 5-én kelt iratában foglaltak szerint a kérelmezett létesítmény jelenleg nem áll összhangban Tokaj Város településrendezési eszközeivel. Az összhang megteremtése érdekében Tokaj Város Önkormányzat Képviselő-testülete a 253/2021. (X. 28.) és a 254/2021. (X. 28.) határozatokkal döntést hozott a településrendezési eszközök módosítására vonatkozó eljárás megindítása vonatkozásában. Az első döntés alapján állami főépítési eljárás, míg a második döntés alapján teljes eljárás keretében kerül sor a településrendezési eszközök módosítására.

A Rend. 3. § (4) bekezdése alapján a kérelmet, valamint a közleményt a tevékenység telepítési helye (Tokaj) szerinti Jegyző részére BO/32/08923-12/2021. számon megküldtem közhírré tételre. Továbbá az eljárás megindítását követően a Rend. 3. § (3) bekezdése figyelembevételével közleményt helyeztem el a környezetvédelmi hatóság ügyfélforgalom előtt nyitva álló hivatalos helyiségében, honlapomon, továbbá a www.magyarorszag.hu – hirdetmények internetes oldalon.

Tokaj Város Önkormányzat Jegyzője 2021. november 9-én érkezett e-mailben tájékoztatott, hogy a közlemény az önkormányzat hirdetőtábláján 2021. november 5. napján kifüggesztette.

A közlemény megjelenését követően a tervezett beruházással kapcsolatban a környezetvédelmi hatósághoz a nyilvánosság részéről észrevétel érkezett 2021. december 9-én. Az észrevételező javasolta a kérelem elutasítását, megjelölve az álláspontja szerinti elutasítás okait, illetve amennyiben a környezetvédelmi hatóság nem utasítaná el a kérelmet, javasolta a környezeti hatásvizsgálat lefolytatásának szükségességét, megadva erre vonatkozó szempontjait.

A környezetvédelmi hatóság döntése meghozatalakor figyelembe vette a természet- és tájvédelmi vonatkozású észrevételben foglaltakat, az ezzel kapcsolatos álláspontot a vonatkozó szakági indokolás részletezi.

A fentiek, valamint az előzetes vizsgálati dokumentáció alapján természetvédelmi szempontból további hatásvizsgálat lefolytatása szükséges, egyben megállapítom, hogy a libegő létesítéséhez és üzemeltetéséhez környezetvédelmi engedély megszerzése szükséges.

Az előzetes vizsgálati dokumentációban foglaltak és a rendelkezésre álló információk alapján a libegő létesítése és üzemeltetése kapcsán természet- és tájvédelmi szempontból jelentős környezeti hatások várhatók, ezért – Rend. 5. számú melléklet 1. a), b), e), g), h), i), 2. a), b), c) és 3. d), e), f), g), h) pontjában foglalt szempontok alapján környezeti hatásvizsgálat lefolytatása szükséges.

Az előzetes vizsgálati dokumentáció alapján a szakhatósági állásfoglalás figyelembevételével a Tokaj-Kopasz hegyen tervezett libegő létesítéséhez és üzemeltetéséhez további hatásvizsgálat lefolytatását tartom szükségesnek.

Egyidejűleg rendelkeztem a kizáró ok megszüntetésének feltételeiről a Rend. 5. § (2) bekezdés cb) pontja alapján.

Az engedélykérelem formai és tartalmi követelményeire vonatkozóan jelen határozat II. pontjában rendelkeztem.

A kérelmet az alábbi jogszabályok figyelembevételével bíráltam el:

- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény,
- levegőminőség védelme: a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet,
- földtani közeg védelme: a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről szóló 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet,
- zajterhelés elleni védelem: a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet, a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet, a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM – EüM rendelet, a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet,
- természet- és tájvédelmi szempontok: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény,
- közegészségügyi szempontból: a felszín alatti vizek, a kitermelés előtt álló víz minőségének védelméről, az egyes védőidomokban, védőterületeken végezhető tevékenységekről a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 8. § c.) pontja, a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 13.) Korm. rendelet 5. § (1)-(4) bekezdése és a levegőterheltségi szint határértékeiről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló

4/2011. (I. 14.) VM rendelet 7. §; a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet 3. §, a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény és a végrehajtására megjelent 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet.

- örökségvédelmi szempontból: a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet,
- termőföld minőségi védelme szempontjából: a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX törvény.

A határozatot a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 67. §-a, a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdés aa) pontja és a 5. § (3) bekezdése alapján, a 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 9. § (2) bekezdés, 13. § (2) bekezdés, valamint a 8/A. § (1) bekezdésben biztosított jogkörömben, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 80. § (1) bekezdés és a 81. § (1) és (4) bekezdés szerint eljárva hoztam meg.

A határozat jegyző részére történő megküldéséről a Rend. 5. § (6) bekezdése alapján rendelkeztem.

A határozat érvényességi idejeként megállapított 2 év a környezeti hatásvizsgálati eljárás iránti kérelem benyújtására vonatkozik.

Az eljárás az eljárási költségekről, az iratbetekintéssel összefüggő költségtérítésről, a költségek megfizetéséről, valamint a költségmentességről szóló 469/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti eljárási költségét (igazgatási szolgáltatási díj összegét) a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 14/2015. (III. 31.) FM rendelet 1. számú melléklet 35. pontja alapján állapítottam meg, viseléséről e rendelet 2. § (1) bekezdése és az Ákr. 128. § (1) bekezdése alapján rendelkeztem.

A döntés elleni jogorvoslatról és a keresetlevél előterjesztéséről az alábbi jogszabályhelyek figyelembevételével adtam tájékoztatást

- az Ákr. 114. § (1) bekezdése,
- a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 21. § (6) bekezdése,
- a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3/A. §,
- a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 13. § (1) bekezdése, a 28. §-a, a 29. § (1) bekezdése, a 39. § (1) és (2) bekezdése,
- a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 605. § (1) bekezdése,
- az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény 9. § (1) bekezdése,
- a Kp. 39. § (6) bekezdése és az 52. § (1) bekezdése.

Miskolc, 2021. január 17.

dr. Alakszai Zoltán

kormány megbízott

névben és megbízásából:

Bese Barnabás
főosztályvezető

Kapják:

1. GREEN SIDE Környezetgazdálkodási, Tervező és Tanácsadó Kft.
3525 Miskolc, Nagy Imre u. 11. **(CK 13053022) + melléklet**
2. Tokaj Város Önkormányzat Jegyzője 3910 Tokaj, Rákóczi utca 54.
(HK TOKAJONK KRID: 345813128) + tájékoztató
3. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet
Katasztrófavédelmi Hatósági Szolgálat 3530 Miskolc, Mindszent tér 4. **(KÉR)**
4. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály
(e-mail: nepegeszseguqy@borsod.gov.hu; Hiv.sz: BO/NEF/3325-2/2021)
5. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és
Hulladékgazdálkodási Főosztály Hulladékgazdálkodási Osztály
(e-mail: hulladekgazdalkodas@borsod.gov.hu; Hiv.sz: BO/51/01719/2021)
6. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Növény- és Talajvédelmi
Osztály (e-mail: novenyvedelem.miskolc@borsod.gov.hu) Hiv.sz: BO/35/03608/2021)
7. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály
Örökségvédelmi Osztály (email: epitesugy@borsod.gov.hu)
8. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály 9.
(Szerencs) (szerencs.foldhivatal@borsod.gov.hu) Hiv.sz: 17194/2021)
9. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály
(e-mail: erdeszeti.miskolc@borsod.gov.hu) Hiv.sz: BO/34/4805-2/2021)
10. Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága **(HK SZTFH KRID 469506375)**
Hiv.sz: BO/15/02421-3/2021)
11. Honlapra
12. Iratokhoz

Tudomásulvétel céljából

13. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
3525 Miskolc, Dózsa György út 15. **(KÉR)**

ICOMOS (Műemlékek és Helyszínek Nemzetközi Bizottsága)

Útmutató a kulturális világörökségi javak örökségvédelmi hatásvizsgálatához

A Műemlékek és Helyszínek Nemzetközi Bizottságának kiadványa

2011. január

ICOMOS, 49-51 rue de la Federation 75015 Paris, France

A Világörökségi Központtal együttműködésben

© ICOMOS, 2011. Minden jog fenntartva.

Útmutató a kulturális világörökségi javak örökségvédelmi hatásvizsgálatához

Cél

Útmutatás nyújtása a világörökségi javak **ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSVIZSGÁLAT**ának (ÖVH) elvégzésére szóló megbízási folyamathoz az esetleges fejlesztéseknek a javak kiemelkedő egyetemes értékére (KEÉ) gyakorolt hatásának hatékony értékelése érdekében.

Az útmutató vezetőknek, fejlesztőknek, tanácsadóknak és döntéshozóknak szól, és szándékunk szerint az a Világörökség Bizottság és a részes államok számára is releváns.

A teljes Világörökség Egyezmény és a Jegyzéken szereplő javakkal összefüggő valamennyi tevékenység a KEÉ koncepción alapul.

A világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, 1972-ben életbe lépett Világörökség Egyezmény elismeri a **'kiemelkedő egyetemes értékkel'** bíró javakat, amelyek „az egész emberiség örökségének” részét képezik és megérdemlik „a védelmet és a jövő nemzedékek számára való átadást”. A javakat a 21 részes állam képviselőiből álló Világörökség Bizottság a Világörökség Jegyzékbe történő felvétellel ismeri el.

A javak KEÉ-jét a Világörökség Bizottság határozza meg azok felvételekor és az 2007 óta a KEÉ Meghatározásban kerül rögzítésre.

Azok a részes államok, amelyek a területükön fellelhető KEÉ-vel bíró javak megőrzésével egyetértének, törvénybe iktatták a Világörökség Egyezményt és ezzel hozzájárulnak az emberiség közös örökségének védelméhez. Ez azt jelenti, hogy az idők folyamán a KEÉ-t hordozó tulajdonságok védelmével kell a KEÉ-t fenntartani.

Ennek megfelelően a világörökségi helyszínek egyértelműen kinyilvánított nemzetközi értékkel bíró, egyedülálló örökségi elemek. A javak nem minden tulajdonsága járul hozzá a KEÉ-hez, de azokat, amelyek hozzájárulnak, megfelelő módon kell védeni.

Az útmutató meghatároz egy módszertant, amely lehetővé teszi a világörökségi helyszínek szükségleteinek kielégítését célzó ÖVH-k elvégzését oly módon, hogy azokra különálló egységekként tekint és a KEÉ-vel bíró tulajdonságokra gyakorolt hatást szisztematikus és következetes módon értékeli.

Az Útmutatót az ICOMOS 2009 szeptemberében, Párizsban megtartott nemzetközi munkaértekezletét követően dolgozták ki.

Tartalom

1. Háttér

- a) Annak a világörökségi kontextusnak a sajátosságai, amelyben az ÖVH-t elvégzik.
- b) A különböző szabályozási, tervezési és igazgatási kontextusok
- c) Az ÖVH elvégzéséhez szükséges eszközök, erőforrások és kapacitások

2. Javasolt ÖVH eljárások

2-1 Bevezetés

2-2 Az ÖVH megkezdése előtti teendők megértése

3 Adatok és dokumentáció

4 A javak szempontjából releváns módszerek és megközelítések – a rendelkezésre álló eszközök, módszerek és erőforrások optimalizálása

5 Átgondolt hatásvizsgálati/ -értékelési rendszer

6 Elkerülhetők, csökkenthetők, kiküszöbölhetők vagy ellensúlyozhatók a hatások?

7 A részes államok, a Tanácsadó Testületek és a Világörökség Bizottság számára hasznos, valamint a világörökségi kontextus szempontjából általánosan vagy adott javakra vonatkozóan releváns értékelés elkészítése

1. melléklet Örökségvédelmi hatásvizsgálati folyamat

2. melléklet A tartalom meghatározó jelentés tartalma

3A melléklet Útmutató-minta az örökségi elemek értékének megállapításához

3B. melléklet: Útmutató-minta a hatás mértékének felméréséhez

3C. melléklet: Példa leltárbejegyzésre

4. melléklet Az örökségvédelmi hatásvizsgálati jelentés tartalma

1. Háttér

Az elmúlt években az UNESCO Világörökség Bizottsága különböző típusú nagyszabású fejlesztések világörökségi javakat fenyegető veszélyeivel kapcsolatosan számos megőrzési állapotjelentést vizsgált meg. Ilyen fejlesztések például az utak, hidak, magas épületek, csarnok jellegű épületek (pl. bevásárló központok), a nem megfelelő, a környezetbe nem illeszkedő vagy a környezeti szempontokra érzéketlen fejlesztések, felújítások, bontások és az olyan újfajta infrastruktúrák, mint például a szélerőműparkok, a földhasználati szabályozások változásai, valamint a nagyszabású településszerkezeti elemek. A Bizottság megvizsgálta

továbbá a túlzott és nem megfelelő turizmusból eredő veszélyeket is. Számos ilyen projekt potenciálisan hátrányosan befolyásolta volna a megjelenést, a sziluettet, a fő látképeket és egyéb, a kiemelkedő egyetemes értékhez (KEÉ) hozzájáruló tulajdonságokat.

Annak érdekében, hogy az ICOMOS és a Bizottság kielégítő módon értékelhesse ezeket a potenciális veszélyforrásokat, konkrétan meg kell fogalmaznunk a javasolt változtatások KEÉ-re gyakorolt hatásait. Jóllehet számos országban végeznek örökségvédelmi hatásvizsgálatokat, úgy látszik, ezeket a világörökségi kontextusban kevésbé megbízható módon alkalmazzák.

Azokban az országokban, ahol hivatalos értékeléseket végeznek, ezekre sok helyen a környezeti hatásvizsgálat (KHV) eljárásait alkalmazzák. Bár rejlenek előnyök a KHV tapasztalatok felhasználásában, nem valószínű, hogy ezek közvetlen, átdolgozás nélküli alkalmazása hasznos. A KHV gyakran szétbontja az összes lehetséges kulturális örökségi tulajdonságot és az ezekre gyakorolt hatásokat külön-külön méri fel, olyan különálló szempontok alapján, mint pl. védett épületek, régészeti lelőhelyek, saját nézőpontjaik alapján, anélkül, hogy a tulajdonságok egészét a KEÉ lencséjén keresztül szemlélnék. A helyszínek globálisabb szemléletű, azok KEÉ-jének kifejezhetőségével szorosabb kapcsolatban álló megközelítésre van szükség.

Ezért a kulturális örökségi javakra alkalmazott KHV gyakran elkeserítő eredményeket hoz, mivel a hatások felmérése nem kapcsolódik egyértelműen és közvetlenül a KEÉ tulajdonságaihoz. Az összesített hatások és a fokozatos (hátrányos) változások is könnyebben észrevétlenek maradnak. Erre a problémára szolgál például a közelmúltban, a Közép-Rajnavölgyben található világörökségi helyszínen megépítendő híd hatásainak felmérésére végzett munka.

Jelenleg csak korlátozott számban állnak rendelkezésre a receptorok azonosítására, valamint a hatások felmérésére szolgáló formális eszközök, és a világörökségi javak örökségvédelmi hatásvizsgálatára (ÖVH) is csupán néhány jó példa létezik. Azonban a 3D-s ábrázolási lehetőségek és a digitális eszközök fejlődése új eszközökkel szolgál az ÖVH-k végzésére.

a) A világörökségi kontextus, amelyben az ÖVH-kat végzik

A világörökségi javakra önálló, KEÉ-t közvetítő egységekként kell tekintenünk. KEÉ-jük számos különböző tulajdonságban tükröződik és éppen ezek azok a tulajdonságok, amelyeket a KEÉ fenntartása érdekében meg kell védenünk. Ezért az ÖVH folyamatnak figyelembe kell vennie a javasolt projekteknek vagy változásoknak nem csak egy általános receptor-tartományra, hanem a tulajdonságokra gyakorolt egyedi és együttes hatásait is.

A Világörökség Egyezmény végrehajtására vonatkozó Működési Irányelvek (UNESCO, 2008) 154. cikkének 5. bekezdésében előírt KEÉ-Meghatározások valamennyi világörökségi helyszínre történő kidolgozása a KEÉ-t tükröző tulajdonságok és az azok közötti kapcsolatok egyértelmű meghatározásával tud segítséget nyújtani. Az integritás és a hitelesség vizsgálata szintén hasznos kiindulópont.

Bármely, a KEÉ-re gyakorolt hatás felmérése tekintetében olyan koncepciókra vonatkozóan zajlanak egyeztetések, mint például „az elfogadható változás határai” és „az elnyelési képesség”, azonban még nem született egyetértés e koncepciók hasznosságára vagy arra

vonatkozóan, hogyan lehet ezeket működőképessé tenni. A „megkopott” örökségi érték újjáélesztésének módjában sem sikerült még megállapodni.

Számos vizuális vizsgálati eszközt tettek alkalmassá arra, hogy felmérjék a javasolt fejlesztéseknek a különböző, főként dinamikus városi környezetben található világörökségi javak KEÉ-jére gyakorolt hatását, azonban eddig ezeket csak ritkán kötötték össze a KEÉ valamennyi tulajdonságára gyakorolt hatás alaposabb felmérésével. Új eszközök állnak rendelkezésre a z átalakítás nélkül megőrzendő örökség, valamint a világörökségi javak szempontjából még ki nem használt tulajdonság-rétegek nyilvántartására és feltérképezésére is.

Amilyen változatosak a világörökségi javak, éppolyan változatosak a potenciális hatások is. Bár az új eszközök fejlesztése hasznos lehet a belátható jövőben, fontos, hogy a hatásvizsgálati eljárások elvégzéséhez különböző meglévő eszközök legyenek hozzáférhetők, és ne kizárólag csak egy ilyen eszközt használjunk.

A világörökségi időszak jelentéstétel második ciklusa új, a téma szempontjából releváns adatokkal kell szolgáljon az ICOMOS számára. Az a cél, hogy a Világörökségi javak KEÉ-Meghatározása 2012-re elkészüljön, szintén jelentősen hozzájárul majd az ICOMOS által nyújtott iránymutatáshoz.

b) A különböző szabályozási, tervezési és igazgatási kontextusok

Számos országban sem a KHV-t, sem az ÖVH-t nem tették kötelezővé és gyakran hiányzik az azok elvégzésére vonatkozó nemzeti szabályozási keret is.

Az örökségvédelmi hatóságok teherbírása országról országra eltérő, és néhányuk pozíciója az államigazgatáson belül gyenge. Néhány ország a KHV-t megalapozó erős környezetvédelmi rendszerekkel rendelkezik, ugyanakkor az örökségi elemek (ideértve a világörökségi javakat is) fejletlenek vagy nem léteznek.

Az útmutató célja, hogy támogassa az ÖVH-k használatát és befolyását, még olyan országokban is, ahol a KHV/ÖVH-folyamatokat csak kevés jogintézmény támogatja.

Az ipari szakmai működési szabályzatok is hatékonyak lehetnek annak biztosítására, hogy az ÖVH-eljárásokat lefolytassák és az alkalmazott módszerek megfeleljenek a nemzetközileg elismert eljárási szabványoknak.

Ugyanakkor számos országban bizonyos, nemzeti jelentőségűnek tekintett szektorok számára engedélyezik a KHV- vagy az ÖVH-előírások mellőzését.

Potenciálisan nagy jelentőséggel bírnak a világörökségi javak igazgatási tervei. E terveknek nemzeti, regionális és helyi szinten alapos tervezési előkészületeken kell alapulniuk és bár különböző módon illeszkednek a nemzeti védelmi rendszerekhez, a terveket nagyobb mértékben lehetne használni a változások felmérésének meghatározásához. A világörökségi javak fenntartható fejlesztése – ideértve a KEÉ-elemek védelmét is – különös jelentőséggel bír. Ha az igazgatási terv kellően robusztus és azt a kidolgozása során alaposan egyeztetették, akkor annak keretein belül együttműködő megközelítések alkalmazására nyílhat lehetőség a lehetséges problémák kezelése érdekében.

Az igazgatási rendszerben a potenciális veszélyeket az egyes javakra vonatkozóan és nem csak általánosságban kell jelezni. Az igazgatási rendszerbe beágyazott örökségvédelmi szakpolitikák szintén felhasználhatók a potenciálisan hátrányos hatások mérésére.

A Világörökségi javak jelentős része nem rendelkezik jól működő igazgatási rendszerrel, (még néhány olyan esetben sem, ahol kezelési terv áll rendelkezésre). Ez a megőrzési állapotjelentéshez kiválasztott számos helyszín esetében alapvető problémát jelent.

c) Az ÖVH-k elvégzéséhez szükséges eszközök, erőforrások és kapacitások

A legkorszerűbb módszerek számos országban elérhetők, de a készségek, az ismeretek és az erőforrások több országban is csak alapszintűek. Az útmutatót igyekeztünk úgy kialakítani, hogy minden helyzetre alkalmazható legyen.

Csupán kevés ember rendelkezik egy ÖVH modern informatikai alapú és igen fejlett műszaki eszközökkel történő elkészítéséhez szükséges készségekkel. Ezek az eszközök sokat segíthetnek, különösen a bonyolultabb helyzetekben, ugyanakkor az ÖVH elkészítése nem függhet ezektől. Másrészről az új ÖVH-eszközök használatát csak a hatékonyságuk igazolását követően lenne szabad ösztönözni.

Néhány esetben az elvégzett elemzés nagyon részletes és költséges, ugyanakkor az eredmény nehezen értelmezhető és a gyakorlatban nehezen használható. Lényeges kérdés a munka optimális erőforrás-szükségletének oly módon történő meghatározása, hogy nem támasztunk a szükségesnél több követelményt.

A világörökségi javakat gondozó vezetők és személyzet, valamint az egyes országok kormányzatának valamennyi szintjén a jóváhagyó hatóságoknál dolgozók képzésére lesz szükség az ÖVH elvégzésére szóló megbízási folyamat megfelelésének valamint az eredmény teljeskörű és hatékony felhasználása biztosításának érdekében.

Az ÖVH-t végzők háttéré és szakmai készségei sokrétűek, de gyakran lesz szükség képzésre és kapacitás-fejlesztésre. Egy teljes ÖVH-t nem mindig tud egyetlen szakember elvégezni – általában szükség van egy adott projekt vagy helyszín elemzéséhez nélkülözhetetlen speciális készségekkel rendelkező ÖVH-csapat összeállítására. Számos környezetgazdálkodási szakintézmény ajánl nyilvántartási és egyéb eszközöket. Bizonyos körülmények között érdemes megvizsgálni partnerségek kialakításának a lehetőségét is.

Annak ellenére, hogy a világörökségi jelölésre tett javaslatoknak biztosítaniuk kell a megfelelő adatok és dokumentumok rendelkezésre állását, valamint azt, hogy reális és releváns monitoring intézkedések kerültek bevezetésre, gyakran az alapvető dokumentáció is hiányzik.

A jó dokumentáció nem igényel földrajzi információs rendszert (GIS), azonban ahol elérhető, ott erős és hasznos eszköznek bizonyult. Minden megközelítésnek szisztematikusnak kell lennie és észszerű irányelveket kell követnie.

2 Javasolt örökségvédelmi hatásvizsgálati eljárások

2-1 Bevezetés

2-1-1 Ezzel a fejezettel olyan helyzetekre vonatkozóan kívánunk segítséget nyújtani a részes államoknak, az örökségvédelmi vezetőknek és döntéshozóknak, illetve a világörökségi javakat kezelő más személyeknek, amikor valamelyváltozás hatással lehet az adott helyszínek kiemelkedő egyetemes értékére (KEÉ). A változás lehet hátrányos vagy kedvező, de mindkettőt a lehetőségek szerint objektív módon kell felmérni, a meghatározott KEÉ, mint referenciapont figyelembevételével.

2-1-2 Az útmutató eszköz, amely arra ösztönzi a vezetőket és döntéshozókat, hogy végiggondolják az örökségkezelés alapvető szempontjait, és hogy megalapozott döntéseket hozzanak az 1972. évi Világörökség Egyezmény keretén belül. Az útmutatót úgy állítottuk össze, hogy a lehetséges fejlesztőket és a változásokat előidéző egyéb szereplőket arra ösztönözze, hogy a kulcstényezőket megfelelő időben és megfelelő részletességgel vegyék figyelembe. Az információk adott pillanatban történő összegyűjtésével az örökségvédelmi hatásvizsgálatok (ÖVH-k) a kulturális világörökségi javak általános kezelésénél is hasznosak lehetnek.

2-1-3 Az örökségi elemekre gyakorolt hatás számos módon értékelhető, ezek közül néhányat törvénybe foglaltak, néhány meglehetősen szakmai jellegű és kifinomult, míg mások kevésbé. Az útmutató meghatároz néhány alapvető és választási lehetőséget. De függetlenül attól, hogy melyik utat választjuk, a vizsgálatnak „a célra megfelelőnek” kell lennie, azaz illeszkednie kell a világörökségi helyszínhez, a javasolt változtatásokhoz és a helyi környezethez. Biztosítania kell azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján világos, átlátható és megvalósítható döntések születhetnek.

2-1-4 Bármely változtatásra tett javaslatban számtalan tényezőt kell figyelembe venni. A változtatást érintő kiegyensúlyozott és igazolható döntések annak megértésétől függenek, hogy kik és miért értékelnek egy helyet. Ez az adott hely jelentőségének egyértelmű kinyilvánításához vezet, és így képessé tesz a javasolt változtatás adott jelentőségre gyakorolt hatásának megértésére.

2-1-5 A világörökségi javak nemzetközi jelentősége a felvételükkor, a kiemelkedő egyetemes értékük (KEÉ) megadásával kerül meghatározásra. A részes államok vállalják, hogy a KEÉ-t közvetítő tulajdonságok védelme és megőrzése útján fenntartják és őrzik ezt a KEÉ-t. A kiemelkedő egyetemes értékmeghatározás (KEÉ Meghatározás), amely megállapítja, miért minősül egy helyszín kiemelkedő egyetemes értékűnek és mely tulajdonságok közvetítik ezt a KEÉ-t, az ÖVH szempontjából központi jelentőségű lesz. A jelentős helyekre gyakorolt kedvezőtlen hatások megszüntetése vagy minimalizálása érdekében minden elvárható erőfeszítést meg kell tenni. Azonban végül szükséges lehet a javasolt változtatás közösségi előnyét egyensúlyba állítani a helyre gyakorolt káros hatással. Ezért fontos azzal is tisztában lenni, hogy a javasolt változtatás kinek a javát szolgálja és milyen célból. Ilyen esetekben az örökségi értékekhez rendelt súlyozott értéknek arányosnak kell lennie a hely jelentőségével és a változás arra gyakorolt hatásával. A világörökségi javakra ténylegesen globális értéként tekintünk, ezért logikus, hogy jelentőségük nagyobb, mint a nemzeti vagy helyi örökségi értékeké.

2-1-6 Abban az esetben, ha a világörökségi helyszín KEÉ-jére a változás hatással lehet, a javaslat tervezése során különös figyelmet kell fordítani a kulturális (és/vagy természeti) örökségi tulajdonságokra, és azokat már az általános vizsgálat (pl. környezeti hatásvizsgálat - KHV) elején be kell mutatni. A vezetőknek és a döntéshozóknak meg kell fontolniuk, hogy

nagyobb súlyt kell-e rendelni az örökségmegőrzési szükségletekhez, mint az ezekkel versengő felhasználásokhoz és fejlesztésekhez. Az egyik legfőbb megfontolandó szempont a világörökségi státuszt érintő veszély vagy kockázat, amelyre egyértelműen ki kell térni az ÖVH jelentésben.

2-1-7 Azokban az országokban, ahol a környezeti hatásvizsgálatot törvény írja elő, a kulturális örökséggel foglalkozó szervezeteknek figyelembe kell venniük ezt az ICOMOS útmutatót azokban az esetekben, amikor a környezeti hatásvizsgálat világörökségi javakat érint. Ilyen esetben a KHV részeként végzett ÖVH nem a szokásos KHV előírások kiegészítéseként szolgál, hanem egy másik, a KEÉ-re és a KEÉ-t hordozó tulajdonságokra összpontosító módszertant használ. Az ÖVH-t már a környezetvédelmi nyilatkozatban össze kell foglalni, és a teljes szakmai ÖVH jelentést szakmai mellékletként kell csatolni. A követelményeket a tervezési vagy a tartalom meghatározási fázisban egyértelművé kell tenni. Az ICOMOS és a Világörökség Központ arra biztatja a részes államokat, hogy biztosítsák azt, hogy a jelen útmutató szerinti ÖVH-kat a legjobb gyakorlatok szerint végzik. Azok az országok, amelyek KHV-jának kulturális örökség fejezetei egyértelműen nem összpontosítanak a KEÉ tulajdonságokra, a világörökségi javakat érintő változtatások kezelésében nem fogják elérni a kívánt színvonalat.

2-2 Az ÖVH megkezdése előtti teendők megértése

2-2-1 A vizsgálati folyamat lényegében nagyon egyszerű:

- Melyik örökséget fenyegeti veszély és ez miért fontos – hogyan járul hozzá a KEÉ-hez?
- Hogyan hat a változtatás vagy a fejlesztési javaslat a KEÉ-re?
- Hogyan lesznek elkerülhetők, csökkenthetők, kiküszöbölhetők vagy ellensúlyozhatók ezek a hatások?

2-2-2 A teljes folyamatot az 1. melléklet foglalja össze, de a főbb elemek közé tartoznak a megfelelő felek közötti előzetes és folyamatos konzultációk, valamint a munka megkezdése előtt az ÖVH tartalmáról és az azzal szemben támasztott elvárásokról szóló megállapodás. Fontos továbbá a lehetséges negatív hatások meghatározása már a folyamat legelején a fejlesztési-tervezési eljáráshoz proaktív és nem reaktív módon nyújtandó tájékoztatás érdekében.

2-2-3 Az igazgatás és a döntéshozás alapja a világörökségi helyszín, valamint jelentőségének és KEÉ-jének, tulajdonságainak és környezetének a megfelelő ismerete. Gyakran a igazgatási terv az első fontos lépés az egyértelmű és hatékony hatásvizsgálat elvégzéséhez szükséges készség kifejlesztésének útján. Kulcsfontosságú a világörökségi helyszín alapadatainak és állapotának meghatározása.

2-2-4 Az első fejlesztési javaslat vagy használatbeli változás azonosítását követően, bármely örökségi vizsgálat kiindulópontja az ÖVH elvégzéséhez szükséges munka tartalmának meghatározása kell legyen, és ez szolgál a döntéshozatalhoz alapinformációként a későbbiekben. Fontos, hogy a megfelelő felekkel – ideértve az érintett közösséget is – a konzultációk már a folyamat korai szakaszában megkezdődjenek. Az ÖVH hasznos lehet a világörökségi javakra vonatkozó, nehezen hozzáférhető információk összevetésében is. Az ÖVH hasznos együttműködési eszközt jelent valamennyi érdekelt fél számára.

2-2-5 Valamennyi érintett félnek – a részes államnak, a regionális vagy helyi önkormányzatnak, az örökségvédelmi tanácsadóknak és vezetőknek, a helyi közösségeknek és szükség szerint másoknak is – el kell fogadniuk a tartalom meghatározó jelentést (vagy az ÖVH ismertetőt). A tartalom meghatározó jelentésben egyértelműen meg kell határozni az elvégzendő feladatokat, azok célját és módját, valamint a várt eredményeket és azok határidejét. Fontos a valamennyi érdekelt fél és a fejlesztési program által elfogadott menetrend elkészítése is (2. melléklet).

2-2-6 A tartalom meghatározó jelentésnek tartalmaznia kell a világörökségi helyszín általános leírását és KEÉ-jének meghatározását. Tartalmaznia kell a javasolt változtatás vagy fejlesztés általános leírását, ideértve a változtatás vagy fejlesztés szükségességét, a helyszín és környezete állapotának összefoglalóját, az esetlegesen fontolóra vett egyéb fejlesztési alternatívák részleteit, a vázlatos módszertant és az ÖVH feladat meghatározását. A módszertannak tartalmaznia kell azokat a szervezeteket vagy személyeket, akikkel egyeztetni szükséges, és például meg kell határozni azt is, kik az érdekelt felek, kik az örökségi helyszínhez kötődő közösség tagjai, továbbá az összegyűjtendő alapvető információk részleteit, ideértve a módszereket és a megfelelő vizsgálati területeket, a valószínűsíthetően érzékeny örökségi receptorokat, valamint a javasolt felmérési és vizsgálati módszertant. Fontos az is, hogy ebben a szakaszban meghatározzuk, a javasolt fejlesztés világörökségi területen, annak pufferzónájában vagy ezeken kívül, de a helyszín környezetében található-e. A tartalom meghatározó jelentésben jelölni kell a jelentős vagy kritikus hatásokat – ezután az ÖVH jelentésben értékelhetők a módosított fejlesztésre vonatkozó pozitív válaszok.

2-2-7 A tartalom meghatározó jelentésben – amennyiben kivitelezhető – egyértelműen jelezni kell a helyszínrre vonatkozó meglévő ismereteket és azt, hogy hol vannak hiányosságok - mennyire jó az információ alap és mennyire megbízható lesz a vizsgálat. Ezt a tényleges vizsgálat során végig követni kell.

2-2-8 Nem csak a nagyberuházások esetén van szükség hatásvizsgálatra. A világörökségi javakat veszélyeztethetik jelentős következményekkel járó jogszabályi változások is, például a földhasználati vagy a várostervezési szabályok változása. A turisztikai infrastruktúra és a megnövekedett látogatói létszám is járhat nem kívánt következményekkel. A javak KEÉ-jét a nagyobb régészeti ásatások is hátrányosan befolyásolhatják, bár ezt lehetséges, hogy a tudásszerzés ellensúlyozza.

2-2-9 Ebben a szakaszban fontos, hogy biztosítsuk, hogy az ÖVH-t elvégző szervezetek és személyek megfelelő képzettséggel és tapasztalattal rendelkezzenek, és azt, hogy tapasztalatuk illeszkedjen a helyszín által támasztott igényekhez, annak anyagi és szellemi tartalmához, KEÉ-jéhez, valamint a javasolt változtatások jellegéhez és mértékéhez. Egy teljes ÖVH-t csak ritkán tud egyetlen szakember elvégezni, és az ÖVH csoport (örökségvédelmi szakemberek és minden egyéb szükséges kompetencia) összetétele is kulcsfontosságú: adott csoportnak az adott projektnek vagy helyszínnek megfelelő elemzési készségekre van szüksége. Érdemes megvizsgálni partnerségek kialakításának a lehetőségét. Ez az ÖVH kapacitás fejlesztése, valamint a legjobb gyakorlatok kidolgozása és megosztása tekintetében is előnyökkel járhat.

3 Adatok és dokumentáció

3-1 A leltárakra, adatfelülvizsgálatokra vagy állapotfelmérésekre vonatkozóan nincsenek elfogadott minimális követelmények, azonban idővel ezek kidolgozása hasznos lehet. Ezeknek a dolgoknak arányosnak kell lenniük a helyszínnel és annak igazgatási szükségleteivel. Kívánatos, hogy az ÖVH dokumentációs fázisa a lehető legátfogóbb legyen, ideértve az archiválás kidolgozását is.

3-2 A világörökségi javak tekintetében az alapidokumentációt a KEÉ Meghatározás és a KEÉ-t közvetítő tulajdonságok meghatározása jelenti. Ezért ez az útmutató a KEÉ-t közvetítő tulajdonságokra gyakorolt hatások meghatározására összpontosít. Azonban az ÖVH során az elfogadott vizsgálati területen belül a kulturális örökség valamennyi aspektusára és tulajdonságára vonatkozó információkat össze kell gyűjteni és össze kell vetni, hogy teljes egészében megérthessük a helyszín történelmi fejlődését, kontextusát, környezetét és – adott esetben – egyéb (például nemzeti vagy helyi) értékeit.

3-3 Az adatgyűjtés dokumentálása és irányítása fontos, mi több, elengedhetetlen. A vizsgálati folyamatok nagyon hosszadalmasak lehetnek és előfordulhat, hogy szükséges az adatforrások rendszeres „frissítése”. Amikor az adatok folyamatosan változnak vagy a vizsgálati menetrend terjedelmes, szükségessé válhat az „adatok befagyasztása” annak érdekében, hogy az ÖVH csoport egymáshoz hasonló adatokat vethessen össze.

3-4 Az ÖVH jelentésekben a leltárakat táblázatos formában vagy földrajzi névtárként,

a fő szöveg mellékleteként kell szerepeltetni. Későbbi felhasználás céljából az összegyűjtött, alátámasztó anyagok és információk nyilvántartását meg kell tartani és azokat megfelelő hivatkozással (ideértve a helyszínt és hozzáférhetőséget is) kell ellátni. A jó dokumentációhoz nincs szükség a GIS-hez hasonló kifinomult technikákra vagy bonyolult adatbázisokra, hanem csupán észszerűsége, valamint a helyszín által támasztott követelményeknek megfelelő szisztematikus és következetes megközelítésre.

3-5 Bonyolultabb esetekben, kifinomultabb megközelítések is mérlegelhetők.

Azonban az adatbázisok és a GIS vagy a 3D-s modellezés alkalmazása megváltoztatja az ÖVH-k elvégzésének módját. A rendszerek sokkal inkább ismétlődő folyamattá teszik a hatásvizsgálatot, amelynek eredményeképpen az ÖVH-t hatékonyabban lehet visszatáplálni a tervezési folyamatba. Ugyanakkor több „mi történik, ha” típusú forgatókönyv kidolgozását kérhetik az ÖVH csoporttól. Az ÖVH csoport hatékony működése érdekében a tartalom meghatározó jelentésben le kell fektetni ennek az ismétlődésnek az alapelveit.

4 A javak szempontjából releváns módszerek és megközelítések – a rendelkezésre álló eszközök, módszerek és erőforrások optimalizálása

4-1 Az ÖVH során az információgyűjtésnek figyelembe kell vennie valamennyi potenciális adatforrást. A módszerek dokumentumvizsgálatokat, történelmi kutatásokat, valamint az állapot, a hitelesség, az integritás, az érzékeny szempontok stb. felmérése érdekében tett helyszíni szemléket foglalnak magukban. Tartalmazhatják továbbá az örökségi elemekre gyakorolt hatások előrejelzését szolgáló terepmodellek és átláthatósági modellek készítését is. Szükség van a tárgyi és szellemi örökségi tulajdonságok begyűjtésére és egyértelmű szöveges igazolására és – amennyiben lehetséges – a szellemi örökségi tulajdonságoknak az azokat megtestesítő fizikai tulajdonságokkal történő összekapcsolására.

4-2 Az ÖVH megalapozottságának biztosítása érdekében általában elengedhetetlenek a helyszíni vizsgálatok is. A módszereknek kapcsolódniuk kell a fejlesztési javaslatához és tartalmazhatnak roncsolásmentes vizsgálatot vagy geodéziai felmérésekkel, geofizikai felmérésekkel, virtuális 3D modellezéssel vagy más, kevésbé kíméletes módszerekkel (például leletgyűjtés, tudományos felmérés, próbagödör vagy kísérleti árok kialakítása) elvégzett helyszíni vizsgálatokat. Bizonyos körülmények között a személyes, szóbeli visszaemlékezések vagy szóbeli bizonyítékok gyűjtése is indokolt és hasznos lehet.

4-3 Az adatgyűjtésnek lehetővé kell tennie az örökségi tulajdonságok számszerűsítését és jellemzését, valamint a javasolt változtatások általi sebezhetőségének megállapítását. Szükséges a különálló örökségforrások közötti összefüggés/ek vizsgálata is, azok egészének megértése érdekében. Az anyagi és a szellemi aspektus között gyakran összefüggés van, amit fel kell tárni.

4-4 Az ÖVH során történő információgyűjtés ismétlődő folyamat, amelynek eredményeként gyakran felmerülhetnek a fejlesztési javaslatot érintő alternatívák és választási lehetőségek.

4-5 Egy világörökségi helyszín (és egyéb örökségi értékek) KEÉ-jének teljes megértése nélkülözhetetlen része az ÖVH folyamatnak. A hatás általános jelentőségének (az összehatás) értékelése az örökségi érték, valamint a változások és a hatás mértéke értékelésének a függvénye.

4-6 Alapvető fontosságú, hogy a világörökségi javak leírását a KEÉ tulajdonságok leírásával kezdjük. Ezek azok az „alapadatok”, amelyek magukban foglalják a tárgyi és szellemi szempontokat is, és ezekhez viszonyítva kell a hatásokat mérni. Hasznos lehet mindegyik kiemelt KEÉ tulajdonságállapotmeghatározása is.

4-7 Bár a KEÉ Meghatározás lényeges kiindulópont, előfordul, hogy a tulajdonságok nem kellően részletezettek ahhoz, hogy a hatásvizsgálati munka szempontjából közvetlenül hasznosak legyenek. Minden egyes helyszínt meg kell vizsgálni és – ahol szükséges – az ÖVH folyamat során pontosabban meg kell határozni a tulajdonságokat.

4-8 A tulajdonságok ilyen módon történő meghatározásának nem az a célja, hogy a KEÉ Meghatározást újra definiálja, hanem az, hogy a tulajdonságokat a javasolt változtatást érintő döntéshozatal támogató módon írja le. Meg kell jegyezni, hogy a KEÉ megállapítására a világörökségi helyszín Világörökség Jegyzékbe történő felvételekor kerül sor, és a KEÉ csak – a teljes értékelési folyamatot maga után vonó – újra jelöléssel változtatható meg.

4-9 Csaknem minden esetben szükség van a megállapításokat és a felmerült problémákat alátámasztó, elhelyezkedést jelölő térképekre, tematikus térképekre vagy felülnézeti ábrákra. Térbeli ábrázolással bemutatható a tulajdonságok elrendezése, a tulajdonságok (amelyek akár folyamatok is lehetnek) közötti kapcsolatok, valamint a – például a vizuális, történelmi, vallási, közösségi, esztétikai és bizonyítékon alapuló – tulajdonságok társításai. Fontos, hogy a tulajdonságokat olyan egyértelmű és jól értelmezhető módon kapcsoljuk a KEÉ Meghatározás elemeihez, amely a kulturális és egyéb összetett jellemzőket nem egyszerűsíti túl, hanem azokat párhuzamos leírások és/vagy ábrák segítségével megtartja. Az ÖVH csoportoknak azonban körültekintően kell eljárniuk és nem szabad túlságosan a térképekre hagyatkozniuk, mivel a helyeket illető emberi tapasztalataink 3D-sék - a térbeli kapcsolatok ellenőrzése érdekében minden esetben össze kell gyűjtenünk a megfelelő objektív adatokat (ground truthing).

4-10 A 3A. mellékletben bemutatunk egy lehetséges eljárást az értékmeghatározáshoz. Ebben a rendszerben az örökség tulajdonságainak értékét a törvényi megjelölésekhez, nemzetközi vagy nemzeti referenciákhoz és a nemzeti kutatási menetrendekben meghatározott prioritásokhoz és ajánlásokhoz, valamint a hozzárendelt értékekhez viszonyítva mérjük fel. Majd a forrás fontosságát szakmai megítéléssel határozzuk meg. Bár a módszert a lehető legobjektívebben kell használni, elkerülhetetlen a szakmai alapú minőségi értékelés alkalmazása. Az örökségi elem értékének meghatározásához az alábbi minősítéseket használhatjuk:

- Nagyon magas
- Magas
- Közepes
- Alacsony
- Elhanyagolható
- Ismeretlen

4-11 Az ÖVH jelentésnek tartalmaznia kell az örökség egyes tulajdonságainak és/vagy tulajdonságcsoportjainak egyértelmű és átfogó szöveges leírását, amely meghatározza azok egyéni és/vagy összesített állapotát, fontosságát, a közöttük fennálló kapcsolatokat és ezek érzékenységet, és lehetőség szerint utalnia kell azok változástűrő képességére. Az olvasók segítése érdekében, ehhez csatolni kell a megfelelő térképeket is. A jelentésnek valamennyi örökségi elemet tartalmaznia kell, azonban a világörökségi helyszín KEÉ-jéhez hozzájáruló összetevők különösen relevánsak, ezért azokról érdemes részletesebb leírást közölni. A jelentésnek tartalmaznia kell egy részletes leírást is, mellékletek vagy kiegészítő jelentések formájában, annak érdekében, hogy az olvasó ellenőrizhesse az egyes elemek értékelését. A 3C. melléklet erre tartalmaz egy példát.

5 Megalapozott hatásvizsgálati/ -értékelési rendszer

5-1 A fejlesztésnek vagy egyéb változtatásnak a kulturális örökség tulajdonságaira gyakorolt hatása lehet hátrányos vagy kedvező. Fontos, hogy meghatározzuk az összes tulajdonságot érintő valamennyi változást, különösen azon tulajdonságok tekintetében, amelyek a helyszín KEÉ-jét adják – amelyekre ez az útmutató is összpontosít. Meg kell határozni valamely adott tulajdonságra gyakorolt konkrét változás vagy hatás mértékét vagy súlyosságát is – hiszen ez az együttes vizsgálat határozza meg a hatás fontosságát, azaz más néven ez „a hatás jelentősége”.

5-2 Hajlamosak vagyunk a hatásokat elsősorban vizuális hatásnak tekinteni. Bár a vizuális hatások gyakran nagyon érzékenyek, az ICOMOS Hszianban elfogadott Nyilatkozata szerinti szélesebb körű megközelítésre van szükség. A hatások különböző formában jelentkezhetnek: lehetnek közvetlenek és közvetettek, halmozottak, ideiglenesek vagy állandók, visszafordíthatók és visszafordíthatatlanok; beszélhetünk vizuális, fizikai, szociális és kulturális vagy akár gazdasági hatásokról is. Hatások létrejöhetnek a javasolt fejlesztés építésének vagy üzemeltetésének következményeként is. Az egyes hatásokat az ÖVH relevanciájuknak megfelelően kell mérlegelni.

5-3 A javasolt fejlesztés vagy a felhasználás módját érintő változás elsődleges következményeként felmerülő hatások a közvetlen hatások. A közvetlen hatások a tulajdonság

egy részének vagy egészének fizikai elvesztését és/vagy elrendezésének (a helyszín környezetének, a környező tájjal való jelenlegi és múltbeli kapcsolatokat felölelő helyi kontextusának) megváltozását eredményezhetik. A közvetlen hatások felmérése során, a közvetlen hatás egyszerű elkerülésével gondoskodni kell a jóváhagyások megszerzésére irányuló fejlesztési módszerről – a fizikai forrásokkal egyszerűen „nem rendelkező” hatások ugyanolyan negatívan érinthetnek egy adott forrást, mintázatot, együttest, elrendezést, a hely szellemét stb.

5-4 A fizikai veszteséget eredményező közvetlen hatások általában maradandóak és visszafordíthatatlanok; általában építkezés következtében állnak elő és rendszerint a fejlesztési területre korlátozódnak. Az ilyen hatások mértéke vagy nagyságrendje az érintett tulajdonság arányától függ és attól, hogy a hatás érinti-e a tulajdonság fő jellemzőit vagy a KEÉ-hez fűződő kapcsolatát.

5-5 Egy tulajdonság elrendezését érintő közvetlen hatások kialakulhatnak egy fejlesztés vagy a fejlesztés üzemeltetése következtében és hatásukat a fejlesztéstől bizonyos távolságban is kifejtik. Az elrendezésre gyakorolt hatások felmérése az egy adott időpontban érzékelhető vizuális és hanghatásokra (zaj) utal. Az ilyen hatások lehetnek ideiglenesek vagy tartósak, visszafordíthatók vagy visszafordíthatatlanok attól függően, hogy milyen mértékben lehet a hatás okát megszüntetni. A hatások lehetnek átmeneti hatások is, ha azok csak elszórtan vagy korlátozott ideig merülnek fel, például üzemeltetési órákhoz vagy a gépjárműforgalom gyakoriságához kötődnek.

5-6 Közvetett hatások a fejlesztés megépítésének vagy üzemeltetésének másodlagos következményeként fordulnak elő és fizikai veszteséget vagy változást okozhatnak az elrendezésben a fejlesztési területen kívül is. Például olyan kapcsolódó infrastruktúra építése, mint a fejlesztés támogatásához szükséges utak vagy elektromos vezetékek. Figyelembe kell venni a közvetített hatásokat is. Ezek lehetnek további (harmadik személyek részvételével megtett) intézkedések, amelyeket a fejlesztés tett lehetővé vagy segített elő.

5-7 A hatások vagy változtatások mértékét vagy súlyosságát úgy ítélni meg, hogy számításba vesszük azok közvetlen és közvetett hatásait, valamint azt, hogy ideiglenesek vagy maradandók-e, illetve visszafordíthatók vagy visszafordíthatatlanok-e. A különböző behatások összesített hatását is figyelembe kell venni. A hatás mértékét vagy súlyosságát – tekintet nélkül az örökségi helyszín értékére – az alábbiak szerint osztályozhatjuk:

- Nincs változás
- Elhanyagolható változás
- Csekély változás
- Mérsékelt változás
- Jelentős változás

5-8 A változás egy tulajdonságra gyakorolt hatásának jelentősége, azaz az összehatás, az adott tulajdonság jelentőségének és a változás mértékének függvénye. Az egyes leírt tulajdonságokra vonatkozóan ez az alábbi mutatókkal foglalható össze. Mivel a változások vagy hatások hátrányosak és kedvezőek is lehetnek, egy kilencpontos skálát hoztunk létre, melynek a középpontjában a „semleges” áll:

- Jelentősen kedvező
- Mérsékeltlen kedvező

- Kissé kedvező
- Elhanyagolhatóan kedvező
- Semleges
- Elhanyagolhatóan hátrányos
- Kissé hátrányos
- Mérsékeltten hátrányos
- Jelentősen hátrányos

ÖRÖKSÉG HELYSZÍN TÍPUS	A VÁLTOZÁS/HATÁS MÉRTÉKE ÉS SÚLYOSSÁGA				
	Nincs változás	Elhanyagolható változás	Kis változás	Mérsékelt változás	Jelentős változás
Világörökségi javak esetén Nagyon magas - KEÉ-t közvetítő tulajdonságok	A (HÁTRÁNYOS VAGY KEDVEZŐ) HATÁS VAGY ÖSSZHATÁS JELENTŐSÉGE				
	Semleges	Csekély	Mérsékelt/ Nagy	Nagy/ Nagyon nagy	Nagyon nagy
Egyéb örökségi javak vagy tulajdonságok esetén	A (HÁTRÁNYOS VAGY KEDVEZŐ) HATÁS JELENTŐSÉGE				
Nagyon magas	Semleges	Csekély	Mérsékelt/ Nagy	Nagy/ Nagyon nagy	Nagyon nagy
Magas	Semleges	Csekély	Mérsékelt/ Csekély	Mérsékelt/ Nagy	Nagy/ Nagyon nagy
Közepes	Semleges	Semleges/ Csekély	Csekély	Mérsékelt	Mérsékelt/ Nagy
Alacsony	Semleges	Semleges/ Csekély	Semleges/ Csekély	Csekély	Csekély/ Mérsékelt
Elhanyagolható	Semleges	Semleges	Semleges/ Csekély	Semleges/ Csekély	Csekély

5-9 Például:

- Egy világörökségi helyszín KEÉ-jét közvetítő, kulcsfontosságú épület teljes lebontása egy új út megépítése céljából jelentős hátrányos hatást vagy jelentős általános hátrányos hatást jelentene.
- Egy KEÉ-t közvetítő kulcsfontosságú épület közvetlen környezetében egy olyan korábbi út megszüntetése, amely nem áll közvetlen kapcsolatban a KEÉ tulajdonságokkal, jelentős kedvező hatást vagy összhatást jelentene.

5-10 A fenti táblázat egy, a hatásvizsgálatot támogató összefoglalót tartalmaz. Az ÖVH jelentésben be kell mutatni az egyes KEÉ tulajdonságok értékelését – például egyszerű táblázatos formában –, és szemléltetni kell, hogyan jött ki az örökség egyes tulajdonságainak vagy tulajdonságainak összeredménye. Ennek minőségi és mennyiségi értékelést is tartalmaznia kell.

5-11 A javaslatokat meg kell vizsgálni a meglévő szabályozási keretek, valamint a helyszín és a környező terület igazgatási terve alapján is. A mérték, minta, a felhasználás stb. megfelelőségét a KEÉ-t közvetítő helyszín és egyéb elemek tulajdonságai szerint kell vizsgálni. Az olyan szempontok is relevánsak lehetnek, mint az irányzóvonal, építészeti típus, méretek, felszíni megjelenés, települési forma, funkcionális felhasználás, időtállóság stb. Mindezekben össze kell vetni a fejlesztés tulajdonságait a helyszín tulajdonságaival annak érdekében, hogy a fejlesztés az örökségi helyszínt kiegészítse vagy akár javítsa.

5-12 A fejlesztésből eredő változásokat az integritásra és a hitelességre gyakorolt hatásuk szerint is értékelni kell. Az örökségi helyszín felvételekor – vagy utólagos KEÉ Meghatározás esetén, annak elvégzésekor (lásd a Működési Irányelvek 79–88. bekezdését) – meg kell adni az integritásra és hitelességre vonatkozó alapvető meghatározásokat. Meg kell érteni a KEÉ tulajdonságok, a hitelesség és az integritás közötti kapcsolatot, és ezt a megértést tükrözni kell az ÖVH jelentésnek is. A hitelesség a tulajdonságok KEÉ közvetítési módjára vonatkozik, az integritás pedig arra, hogy az örökségi helyszín valamennyi KEÉ-t közvetítő tulajdonsággal rendelkezik-e, azok nem koptak-e meg és azokat nem fenyegeti-e veszély.

5-13 Az előnyöket és hátrányokat (vagy hátrányos hatásokat) nagyon gondosan kell mérlegelni. Számos előny és hátrány előfordulhat. Fontos kérdés, hogy ki részesül az előnyökben (vagy ki marad ki az előnyökből). Gyakran előfordul, hogy a fejlesztésből eredő előnyökben nem részesül maga az örökségi helyszín és a környező közösség. A vizsgálat pénzügyi következményei szintén fontosak és gyakran közvetlenül befolyásolják a döntéshozatalt. Ezeket a nehézségeket az elemzésben nem szabad elkenőzni, hanem fel kell tárni. A helyszín megőrzését a projekt előnyei között kell számon tartani, úgy hogy a megőrzést támogató projekteket a megőrzést nem támogató projekteknél súlyozottabban lehet értékelni.

6 Elkerülhetők, csökkenthetők, kiküszöbölhetők vagy ellensúlyozhatók-e a hatások?

6-1 A hatásvizsgálat ismétlődő folyamat. Az adatgyűjtés és -értékelés eredményeit vissza kell táplálni a fejlesztés, a változtatási javaslatok vagy a régészeti feltárás tervezési eljárásába.

6-2 A megőrzés nem más, mint a fenntartható változás kezelése. A KEÉ-t közvetítő tulajdonságokra és más jelentős helyekre gyakorolt kedvezőtlen hatások elkerülése, megszüntetése vagy minimalizálása érdekében minden elvárható erőfeszítést meg kell tenni. Azonban végül szükséges lehet a javasolt változtatás közösségi előnyét egyensúlyba hozni a helyre gyakorolt káros hatással. A világörökségi javak esetében ez az egyensúly létfontosságú.

6-3 Az ÖVH-nak javaslatot kell tartalmaznia az elvekre és – adott esetben – a fejlesztési vagy más változást előidéző javaslat hatásainak csökkentésére vagy ellensúlyozására alkalmazható módszerekre. Ennek magában kell foglalnia egyéb fejlesztési lehetőségek mérlegelését, ideértve a terület/helyszín kiválasztását, az időzítést, időtartamot és a tervet. Az ÖVH-nak teljesen meg kell határozni, hogy a KEÉ fenntartása szempontjából – ideértve a világörökségi helyszín hitelességét és integritását is – milyen módon fogadható el a hatáscsökkentés. A folyamat elősegítése érdekében kérjük, tanulmányozza az időszaki jelentéstételre vonatkozó, a Működési Irányelvek részét képező útmutatót.

6-4 Ebben a szakaszban hasznos lehet további konzultációkat folytatni még az ÖVH véglegesítése előtt.

7 A részes államok, a Tanácsadó Testület és a Világörökség Bizottság számára hasznos, valamint a világörökségi kontextus szempontjából általánosan vagy adott javakra vonatkozóan releváns értékelés elkészítése

7-1. A 4. melléklet útmutatót tartalmaz az ÖVH jelentés tartalmára vonatkozóan. A pontos előírások meghatározása – a megfelelő konzultációt és feladatmeghatározást követően – szakértői megítélés kérdése.

7-2 Az ÖVH jelentésnek tartalmaznia kell azt a bizonyítékot, amely alapján világos, átlátható és megvalósítható döntések szülehetnek. A részletezettség mértéke a helyszíntől és a javasolt változtatásoktól függ. A KEÉ Meghatározás központi szerepet játszik az örökségi helyszínt érő hatások és az azt fenyegető kockázatok értékelése során.

7-3 Az ÖVH jelentésben az alábbiakat kell bemutatni:

- A világörökségi helyszín, valamint KEÉ-je értékének, hitelességének és integritásának, állapotának, kontextusának (ideértve egyéb örökségi tulajdonságokat is) és kölcsönhatásainak teljes körű megértése;
- A fejlesztésből vagy a változtatásra vonatkozó egyéb javaslatból eredő különböző hatások megértése;
- Az örökségi elemekre és különösen a helyszín KEÉ-jére, integritására és hitelességére gyakorolt (kedvező és hátrányos) hatások objektív értékelése;
- A KEÉ fenntartását veszélyeztető kockázatnak, valamint a helyszínt érintő potenciális vagy tényleges veszélyek valószínűségének a felmérése;
- A javaslatokból eredő, az örökségre nézve előnyös hatások leírása – ideértve a bővebb ismereteket, a jobb megértést és a tudatosságnövelést is;
- Egyértelmű útmutatás a hatás enyhítésére vagy elkerülésére vonatkozóan;
- Alátámasztó bizonyítékok a KEÉ és egyéb örökségi elemek tulajdonságait, a hatásokat, felméréseket vagy tudományos kutatásokat, ábrákat és fényképeket megfelelően részletező leltár formájában.

7-4 Az ÖVH jelentésnek tartalmaznia kell egy vezetői összefoglalót, amely egyértelműen meghatározza az összes releváns témát, részletes szöveges leírást és elemzést, valamint a hatásvizsgálat eredményeinek szöveges – az olvasó támogatása érdekében táblázatokkal alátámasztott – összefoglalóját is tartalmazza.

1. melléklet: Örökségvédelmi hatásvizsgálati folyamat

Az ÖVH szakaszai

Kezdeti fejlesztés és tervezés Korai konzultációk

A munkák elvégzésére alkalmas szervezetek felkutatása és alkalmazása

A vizsgálati terület meghatározása

A munka tartalmának meghatározása

Adatgyűjtés

Az adatok összevetése

Az örökségi forrás jellemzése, így különösen a KEE-t hordozó tulajdonságok meghatározása

A közvetlen és közvetlen hatások modellezése és felmérése

Hatáscsökkentési tervzet - elkerülés, csökkentés, kiküszöbölés vagy ellensúlyozás

Jelentéstervezet

Konzultáció

A vizsgálati eredmények és a hatáscsökkentés összehangolása

Záró jelentés és illusztráció - a döntéshozók tájékoztatása Hatáscsökkentés

Az elért eredmények és a megszerzett ismeretek megosztása

2. melléklet: A tartalom meghatározó jelentés tartalma

Bármely javasolt hatásvizsgálat kezdetén célszerű megállapodni az elvégzendő munka tartalmában a döntéshozatal lehetővé tétele, valamint annak érdekében, hogy a munka „rendeltetésszerű” legyen. A korai konzultáció alapvető fontosságú.

Az érintett feleknek (a részes államnak, a regionális vagy helyi önkormányzatnak vagy azok szerveinek, a törvényben előírt konzultációs feleknek, a helyi közösség képviselőinek és a nyilvánosságának) meg kell állapodniuk a tartalomban. Néhány esetben tanácsos a Világörökség Bizottsággal vagy annak tanácsadóival, az ICOMOS-val vagy a Természetvédelmi Világszövetséggel konzultálni.

A tartalom meghatározó jelentés elkészítéséért a „fejlesztő” felel. A jelentésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- A javasolt változtatás vagy fejlesztés vázlatos leírását az elkészítés idején rendelkezésre álló összes részlet megadásával;
- A helyszínen és a környezetében tapasztalt állapotok összefoglalása az addig összevetett információk alapján;
- A kiemelkedő egyetemes érték meghatározása;
- A változtatás alternatívái figyelembevételének módjára vonatkozó részletek;
- Az ÖVH egészére vonatkozó módszertan és feladatmeghatározás vázlata;
- Azok a szervezetek/ személyek, akikkel a konzultáció lezajlott, és akikkel további konzultációra van szükség;
- A fejlesztés legfőbb hatásainak témánkénti felmérése, amely az alábbiakat tartalmazza:
 - az alapfeltételek (ismert) részletei;
 - az olyan fejlesztések potenciális hatásainak mérlegelése, amelyek összehatása nem tekinthető jelentősnek, valamint annak megindoklása, hogy miért maradnak ezek ki az ÖVH feladatmeghatározásából;

- azokban az esetekben, ahol az összhatás potenciálisan jelentősnek minősül, az összegyűjtendő alapvető információk (ideértve a módszereket és a megfelelő vizsgálati területeket is), a valószínűleg érzékeny örökségi receptorok (különösen a KEÉ tulajdonságokhoz kapcsolódók), a javasolt felmérési és értékelési módszertan részletei.
- Az egész eljárásra vonatkozó, egyeztetett menetrend, amely tartalmazza a jelentéstételi és konzultációs határidőket.

3A. melléklet: Útmutató minta az örökségi elemek értékének megállapításához

A világörökségi javakra vonatkozó ÖVH-knak figyelembe kell venniük azok nemzetközi örökségi értékét, más helyi és nemzeti értékeket, valamint a nemzeti kutatási menetrendekben meghatározott prioritásokat és ajánlásokat. Adott esetben figyelembe kell venniük például a nemzetközi természeti örökség kijelölésekben tükrözött egyéb nemzetközi értékeket is.

A forrás fontosságát szakmai megítélésel kell meghatározni. Az örökségi elem értékének meghatározásához az alábbi minősítéseket használhatjuk:

- Nagyon magas
- Magas
- Közepes
- Alacsony
- Elhanyagolható
- Ismeretlen potenciál

Az alábbi táblázat nem teljeskörű:

Minősítés	Régészet	Épített örökség vagy történeti városi táj	Történeti táj	Szellemi kulturális örökség vagy az ahhoz kötődő asszociációk
Nagyon magas	Világörökségként felvett, elismert nemzetközi jelentőségű helyszínek. Világörökségi helyszín KEÉ-jét közvetítő egyedi tulajdonságok. Olyan elemek, amelyek jelentősen hozzájárulhatnak az elismert nemzetközi kutatási célokhoz.	Egyetemes jelentőségű, világörökségként felvett, elismert nemzetközi jelentőségű helyszínek vagy szerkezetek. A világörökségi helyszín KEÉ-jét közvetítő egyedi tulajdonságok. Egyéb elismert nemzetközi jelentőségű épületek és városi tájak.	Világörökségként felvett, elismert nemzetközi jelentőségű tájak. A világörökségi helyszín KEÉ-jét közvetítő egyedi tulajdonságok. Nemzetközi értékű történeti tájak, kijelöléstől függetlenül. Kivételes koherenciájú, korú vagy más jelentős tulajdonsággal bíró, kitűnő állapotban megőrzött történeti tájak.	A nemzeti jegyzékben szereplő, szellemi kulturális örökségi tevékenységekkel összefüggő területek. Globális jelentőségű konkrét innovációkkal, műszaki vagy tudományos fejlesztésekkel vagy mozgalmakkal összefüggő asszociációk. Globális jelentőségű, konkrét személyekhez kötődő asszociációk.
Magas	A részes állam törvényei által védett, nemzetileg kijelölt régészeti emlékek.	Nemzetileg kijelölt szerkezetek még álló maradványokkal. A minősítésben	Kiemelkedő jelentőségű, nemzetileg kijelölt történeti táj. Kiemelkedő	Globális jelentőségű szellemi kulturális örökségi tevékenységekkel összefüggő, nemzetileg

	<p>Kijelölendő minőségű és jelentőségű, kijelöletlen területek.</p> <p>Olyan elemek, amelyek jelentősen hozzájárulhatnak az elismert nemzeti kutatási célokhoz.</p>	<p>nem megfelelően tükröződő, anyagukban vagy történelmi asszociációikban bizonyíthatóan kivételes minőséggel bíró egyéb épületek. Nagyon fontos épületeknek helyet adó természetvédelmi területek. Egyértelműen nemzeti jelentőséggel bíró, nem kijelölt szerkezetek.</p>	<p>jelentőségű, kijelöletlen tájak.</p> <p>Jó minőségű, nagy jelentőségű és kimutatható nemzeti értékkel bíró, kijelöletlen tájak.</p> <p>Jelentős koherenciájú, korú vagy más jelentős tulajdonsággal bíró, jó állapotban megőrzött történelmi tájak.</p>	<p>kijelölt területek vagy tevékenységek.</p> <p>Nemzeti jelentőségű konkrét innovációkkal, műszaki vagy tudományos fejlesztésekkel vagy mozgalmakkal összefüggő asszociációk.</p> <p>Nemzeti jelentőségű, konkrét személyekhez kötődő asszociációk.</p>
Közepes	<p>Kijelölt vagy kijelöletlen elemek, amelyek jelentősen hozzájárulhatnak a regionális kutatási célokhoz.</p>	<p>Kijelölt épületek. Bizonyíthatóan kivételes minőséggel vagy történelmi asszociációkkal bíró (nem jegyzett) történelmi épületek. Természetvédelmi területek, amelyek olyan épületeknek adnak helyet, amelyek jelentősen hozzájárulnak a terület történelmi jellegéhez. Történelmi városképek vagy beépített területek, amelyek épületei vagy épített környezete fontos történelmi integritással bír.</p>	<p>Kijelölt különleges történelmi tájak.</p> <p>Olyan kijelöletlen történelmi tájak, amelyek esetében helyénvaló lenne a speciális történelmi tájként való kijelölés. Regionális értékkel bíró tájak.</p> <p>Mérsékelt koherenciájú, korú vagy más jelentős tulajdonsággal bíró, átlagos állapotban megőrzött történelmi tájak.</p>	<p>A helyi jegyzékekben szereplő, szellemi kulturális örökségi tevékenységekkel összefüggő területek.</p> <p>Regionális vagy helyi jelentőségű konkrét innovációval vagy fejlesztéssel összefüggő asszociációk.</p> <p>Regionális jelentőségű, konkrét személyekhez kötődő asszociációk.</p>
Alacsony	<p>Helyi jelentőségű kijelölt vagy kijelöletlen elemek. A gyenge állagvédelem és/vagy a környezeti asszociációk gyenge túlélési aránya miatt sérült elemek. Korlátozott értékű elemek, amelyek azonban potenciálisan hozzájárulhatnak a helyi kutatási</p>	<p>Helyi jegyzékbe vett épületek. Anyagukban vagy történelmi asszociációikban szerény minőségű (nem jegyzett) történelmi épületek. Történelmi városképek vagy beépített területek, amelyek épületei vagy épített környezete korlátozott történelmi integritással bír.</p>	<p>Nagy kiterjedésű kijelöletlen történelmi tájak.</p> <p>A helyi érdekcsoportok számára jelentőséggel bíró történelmi tájak.</p> <p>A gyenge állagvédelem és/vagy a környezeti asszociációk gyenge túlélési aránya miatt korlátozott értékkel bíró történelmi tájak.</p>	<p>Helyi jelentőségű szellemi kulturális örökségi tevékenységek.</p> <p>Helyi jelentőségű, konkrét személyekhez kötődő asszociációk.</p> <p>A tevékenységeknek helyet adó vagy azokkal összefüggő fizikai területek gyenge túlélése.</p>

	célokhoz.			
Elhanyagolható	Alacsony vagy múló régészeti jelentőségű elemek.	Építészeti vagy történelmi jelentőséggel nem bíró épületek vagy városi tájak; a környezetbe nem illeszkedő épületek.	Alacsony vagy jelentéktelen történelmi jelentőségű tájak.	Kevés asszociáció vagy fennmaradt szellemi kulturális örökségi maradvány.
Ismeretlen potenciál	Az elem jelentősége nem bizonyosodott be.	Bizonyos rejtett (azaz hozzáférhetetlen) történelmi jelentőségű potenciállal bíró épületek.	nincs adat	A terület szellemi kulturális örökségeiről csak kevés ismeret áll rendelkezésre vagy azokról kevés információt rögzítettek.

3B. melléklet: Útmutató minta a hatás mértékének felméréséhez

A hatás besorolása	Régészeti tulajdonságok	Az épített örökséghez vagy történelmi városi tájhoz kapcsolódó tulajdonságok	A történelmi táj tulajdonságai	Szellemi kulturális örökség tulajdonságai vagy asszociációi
Jelentős	A világörökségi javak KEÉ-jét közvetítő egyedi tulajdonságokat érintő változások. A fő régészeti anyagok legtöbbje vagy egésze – ideértve a KEÉ-hez hozzájárulókat is – (hiányzó mondatrész; vélhetően: olyan változáson esik át, amely - OFFI Zrt. megjegyzése) a forrást teljes mértékben átalakítja. Átfogó változások az elrendezésben.	A KEÉ-t hordozó történelmi épületi elemeket érő olyan mértékű változás, amely a forrást teljes mértékben átalakítja. Átfogó változások az elrendezésben.	Valamennyi fő történelmi tájalelemet, földrészletet vagy ezek részeit érintő változás; szélsőséges vizuális hatások; jelentősen hátrányos zaj- vagy hangminőség-változás; a használatban vagy megközelíthetőségben beállott alapvető változások – amelyek a történelmi tájjelleg teljes megváltozásához vagy KEÉ veszteséghez vezetnek.	Olyan fő, a területet érintő változások, amelyek a szellemi kulturális örökségi tevékenységekre vagy asszociációkra, vagy a vizuális kapcsolatokra és kulturális elismertségre is kihatnak.
Mérsékelt	Számos fő régészeti anyagot érintő változás, amely a forrást egyértelműen átalakítja. Olyan jelentős változások az elrendezésben, amelyek kihatnak a helyszín jellegére.	Számos fő történelmi épületi elemet érintő változás, amely a forrást jelentősen átalakítja. A történelmi épület elrendezését érintő változás, amely miatt az jelentősen	Számos alapvető történelmi tájalelemet, földrészletet vagy ezek részeit érintő változás; a történelmi táj több szempontból vizuálisan megváltozik; észrevehető zaj- vagy hangminőség-változás; a használatban vagy megközelíthetőségben beállott jelentős változások – amelyek a történelmi tájjelleg mérsékelt	Olyan jelentős, a területet érintő változások, amelyek a szellemi kulturális örökségi tevékenységekre vagy asszociációkra vagy a vizuális kapcsolatokra és a kulturális elismertségre is kihatnak.

		átalakul.	megváltozásához vezetnek.	
Kis változás	Fő régészeti anyagokat érintő változások, amelyek a forrást csekély mértékben átalakítják. Csekély mértékű változások az elrendezésben.	Fő történelmi épületi elemeket érintő változás, amely a helyszínt csekély mértékben átalakítja. A történelmi épület elrendezését érintő változás, amely miatt az észrevehetően átalakul.	Néhány alapvető történelmi tájelemet, földrészletet vagy ezek részeit érintő változás; a történelmi táj néhány fő szempontból vizuálisan csekély mértékben megváltozik; korlátozott zaj- vagy hangminőség-változás; a használatban vagy megközelíthetőségben beállott csekély mértékű változások – amelyek a történelmi táj jelleg korlátozott megváltozásához vezetnek.	Olyan, a területet érintő változások, amelyek a szellemi kulturális örökségi tevékenységekre vagy asszociációkra vagy a vizuális kapcsolatokra és a kulturális elismertségre is kihatnak.
Elhanyagolható	Fő régészeti anyagokat vagy elrendezést érintő nagyon csekély változás.	A történelmi épületi elemeket vagy elrendezést érintő olyan csekély változások, amelyek arra alig hatnak.	Fő történelmi tájelemeket, földrészleteket vagy ezek részeit érintő nagyon csekély mértékű változások; gyakorlatilag változatlan vizuális hatások; nagyon csekély mértékű zaj- vagy hangminőség-változás; a használatban vagy megközelíthetőségben beállott nagyon csekély mértékű változások – amelyek a történelmi táj jelleg nagyon csekély mértékű megváltozásához vezetnek.	A területet érintő olyan csekély mértékű változások, amelyek a szellemi kulturális örökségi tevékenységekre vagy asszociációkra vagy a vizuális kapcsolatokra és a kulturális elismertségre is kihatnak.
Nincs változás	Nincs változás.	Az anyagban és az elrendezésben nincs változás.	Az elemekben, földrészletekben vagy ezek részeiben nincs változás; nincsenek sem vizuális, sem hallható változások; a kényelmi és közösségi tényezőkben nincs változás.	Nincs változás

3C. melléklet: Példa leltárbejegyzésre

Az alábbiakban felsoroljuk az egyes örökségi javakra vagy azok egy csoportjára vonatkozó adatokat összevető, igazoló táblázatokban vagy leltárakban használható, javasolt adatmezőket:

Egyedi azonosító szám Tárgy megnevezése

Elhelyezkedés (térképi hivatkozás)

A tárgy típusa (sírdomb, templom, erőd, táj, szellemi kulturális örökség stb.)

Dátum

Jogszabályi kijelölés (pl. nemzeti vagy helyi jegyzék, világörökségi helyszín)

Rövid leírás Állapot Hitelesség Integritás

Egymás közötti kapcsolatok (lista)

Érzékenység

Jelentőség (nagyon magas, magas)

A fejlesztés hatásának mértéke - építés (jelentős, mérsékelt, csekély, elhanyagolható, nincs változás)

A fejlesztés hatásának jelentősége - építés (jelentősen kedvező, mérsékeltén kedvező, kissé kedvező, elhanyagolhatóan kedvező; nincs változás; elhanyagolhatóan hátrányos, kissé hátrányos, mérsékeltén hátrányos, jelentősen hátrányos)

A hatás működési mértéke (a fentiek szerint)

A hatás működési jelentősége

4. melléklet: Az örökségvédelmi hatásvizsgálati jelentés tartalma

Az ÖVH jelentésnek tartalmaznia kell azt a bizonyítékot, amely alapján világos, átlátható és megvalósítható döntések szülehetnek. A szükséges részletezettség mértéke a helyszíntől és a javasolt változtatásoktól függ. A KEÉ Meghatározás központi szerepet játszik a területet érő hatások és az azt fenyegető kockázatok értékelése során.

A jelentésnek tartalmaznia kell:

- a világörökségi helyszín pontos megnevezését,
- földrajzi koordinátáit,
- a jegyzékbe történő felvétel napját,
- az ÖVH jelentés keltének napját,
- az ÖVH jelentés elkészítéséért felelős szervezet vagy jogi személyek nevét,
- a jelentés címzettjét/címzettjeit és
- egy arra vonatkozó nyilatkozatot, hogy a jelentést külső személy ellenőrizte vagy szakmailag felülvizsgálta.

A jelentés vázlat

1 Vezetői összefoglaló - valamennyi fő pontot tartalmaznia kell és a jelentés többi részétől függetlenül is használhatónak kell lennie

2 Tartalom

3 Bevezetés

4 Módszertan

- Adatforrások
- Publikált munkák
- Nem publikált munkák
- Adatbázisok
- Helyszíni vizsgálatok

- A hatásvizsgálat módszertana
- A hatásvizsgálat tartalma
- Az örökségi forrás értékelése
- A konkrét hatás és változás mértékének vizsgálata
- Az összhatás értékelése
- A vizsgálati terület meghatározása

5 A helyszín története és leírása –

Ennek a résznek kulcsfontosságú eleme a KEÉ Meghatározás, valamint azoknak a tulajdonságoknak a leírása, amelyek KEÉ-t közvetítenek és hozzájárulnak a hitelesség és az integritás meghatározásához.

Itt kell feltüntetni a nemzetileg vagy helyileg kijelölt helyszíneket, emlékműveket vagy szerkezeteket, valamint a kijelöletlen helyszíneket is. Továbbá, itt kell megadni a vizsgált terület történelmi fejlődését és a terület jellemzését, például a történelmi táj leírását, ideértve a terület mintázatát, határait, valamint a táj és a kulturális örökség fennálló történelmi elemeit. Ebben a pontban kell leírni a tulajdonságok és összetevők, a fizikai jellemzők, érzékeny szempontok, valamint a tulajdonságokhoz kapcsolódó szellemi asszociációk részének vagy egészének állapotát. Különösen az érintett területekre kell koncentrálni, de nem hagyható ki az egész általános leírása sem.

6 A javasolt változtatások vagy fejlesztések leírása

7 A javasolt változtatások összhatásának felmérése és értékelése

Ebben a pontban kell meghatározni a KEÉ tulajdonságait és egyéb örökségi elemeket érintő konkrét változások és hatások felmérését. Itt kell leírni és felmérni a közvetlen és közvetett hatásokat, ideértve az örökség egyes tulajdonságait, tárgyait, ennek elemeit, részeit, asszociációit, valamint ezek egészét érő fizikai hatásokat, vizuális és zajhatásokat. A helyszín KEÉ-jét közvetítő tulajdonságokra gyakorolt hatások vizsgálatán keresztül értékelni kell a KEÉ-re gyakorolt hatásokat. Figyelembe kell venni az összes tulajdonságra gyakorolt valamennyi hatást; a döntéshozatal támogatása érdekében szakmai értékelésre van szükség az információ megfelelő módon történő bemutatásához.

Értékelni kell továbbá az egyes tulajdonságokat és a világörökségi helyszín egészét érintő fejlesztési vagy változtatási javaslatok hatásának teljes jelentőségét (összhatását). Ez magában foglalhatja annak vizsgálatát is, hogyan befolyásolhatják a változások helyi, nemzeti és nemzetközi szinten a helyszín szemléletét. I

8 A hatások elkerülése, csökkentése vagy ellensúlyozása érdekében meghozott intézkedések - hatáscsökkentési intézkedések

Ezek az intézkedések magukban foglalják az általános, a helyszín- és tárgyspecifikus intézkedéseket, valamint az alábbiakat:

- a fejlesztés vagy változtatás megkezdését megelőző intézkedéseket (például régészeti feltárás),
- az építés vagy változtatás során szükséges intézkedéseket (atárgyakról megfigyelési jelentés készítését vagy a tárgyak fizikai védelmét) és

- a javasolt változtatás vagy fejlesztés üzemeltetése során meghozott, az építést követő intézkedéseket (például értelmezési vagy hozzáférési intézkedések, tudatosság-építés, oktatás, rekonstrukciós javaslatok),
- az ÖVH során megszerzett információk, ismeretek és tudás megosztására irányuló javaslatok, valamint dokumentumvizsgálatok, területi vagy tudományos vizsgálatok.

9 Összefoglalás és következtetések, amely az alábbiakat tartalmazza:

- A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékére, integritására és hitelességére gyakorolt hatások egyértelmű meghatározását,
- A helyszín világörökségi jegyzékbe vételét fenyegető kockázatot,
- Bármely kedvező hatást, ideértve a bővebb ismereteket, jobb megértést és a tudatosságnövelést is.

10 Bibliográfia

11 Glosszárium

12 Köszönetnyilvánítások és szerzők

13 Ábrák és fényképek, például az alábbiak bemutatására:

- A helyszínek elhelyezkedése és kiterjedése, ideértve a pufferzónákat is
- A meghatározott vizsgálati területek
- A fejlesztés vagy a változtatási javaslatok
- Vizuális vagy térbeli átláthatósági elemzések
- Hatáscsökkentési intézkedések
- Fő helyszínek és nézetek

14 Részletes adatokat tartalmazó mellékletek, például

- Az egyes helyszínekre vagy elemekre vonatkozó táblázatok, összefoglaló leírás és a hatások összefoglalása
- Dokumentumvizsgálatok
- A területi vizsgálatról szóló jelentések (például geofizikai felmérés, próbaértékelés, ásatás)
- Tudományos tanulmányok
- A megkérdezettek névsora és a konzultációkon adott válaszok
- A feladatmeghatározás vagy rövid projektismertető.